

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDSKRIFT FÖR HEMMET,

TILLEGNAD

DEN SVENSKA QVINNAN.

NIONDE ÅRGÅNGEN.

Sjette häftet.

Innehåll:

	Pag.
XLVIII. Teckningar af det forna Upsalalifvet. Israel Hwas-ser. 2. (Forts. och slut.) Af <i>T. K.</i>	329.
XLIX. Discussions-Spörsgmaal vedkommende Lærerindegjer-ningen, i Anledning af de till Sommeren paatænkte Lærermøde. Ved Ingeniörlöitnant <i>Lund</i>	336.
L. Pariserbref. Af <i>Gerda</i>	342.
LI. <i>Pyrola uniflora</i> . Poem af <i>A. Munch</i>	355.
LII. En blick på Läraremötet, Seminarium och Normal-skolan, samt Folkskolan. Forts. och slut. Af <i>Esselde</i>	356.
LIII. Småprat om poesi. I. Dikter af Robert v. Krämer. Af <i>Esselde</i>	366.
LIV. En liten verd. Berättelse af <i>E. K.</i>	370.
XV. Nytt på vår bokhylla. (De Europeiska staternas historia i sammandrag, af Bäckström. De bil-dande konsternas historia, af Estlander. För-enta staternas historia, af Laboulaye. Tatarnes son samt Lifvet på landsbygden, af förf. till Ag-nes Tell. Hypatia, af Kingsley. Elisabeth, af Maria Nathusius. Fantasiens verldar och verklig-hetens verldar, af Flammarion.) Af <i>Reader</i>	384.
LVI. Vår Portfölj.	387.

STOCKHOLM,
REDAKTIONENS FÖRLAG.

 Häftet utdelas den 31 December.

XLVIII. TECKNINGAR AF DET FORNA UPSALALFVET *).

Israel Hwasser.

2.

Utdrag ur hans bref och anteckningar.

BETRÄKTELSE VID MIN HUSTRUS GRAF.

(Ett fragment ur min lefnadssaga.)

»Jag vill anställa en betraktelse öfver hvad hon för mig varit, den inflytelse hon utöfvat på mitt inre lif och öfver den insigt, jag genom henne vunnit i kärlekens och äktenskapets heliga mystèr och qvinnans sanna betydelse och makt. För detta ändamål måste jag kasta en återblick på mitt eget inre, sådant det var, då jag ingick den lyckliga föreningen med min hustru. Den uppåtsträfvande, sanningens eviga mål sökande anda, som utgjort och ännu i dag utgör grundkraften i min karakter, och som genomträngt hela mitt lif, var väl då särdeles stark och hoppfull, men den hade i mitt inre mäktiga motståndskrafter att strida med. Dessa tvenne mot mitt sträfvande att bli en bättre och ädlare varelse fiendtliga makter voro sinnlighet och högmod. Emot den förra af dessa passioner hade jag redligt kämpat genom hela min ungdom, men min förmåga att bryta dess makt räckte ej till. Man kan väl icke med skäl förebrå mig någon förbrytelse mot sedlighetens yttre lag, men för den bekännelse jag nu inför mitt eget samvete aflägger, betyder en sådan skendygld ingenting. Sjelfva mitt åter svar på Charlottes kärlek var icke så rent och ädelt, som jag skulle önskat. Jag har derföre fulla skäl att ifrån min egen erfarenhet erkänna sanningen af Frälsarens ord: »Den af Eder som är ren, kaste första stenen» och derjemte, att den abstrakta moralens reaktion är för svag att besegra denna mäktiga passion. Att förvandla den och genomtränga den med pånyttfödelsens helgande kraft förmår endast den kärlek, hvarmed Gud utrustat den, sin bestämmelse djupt uppfattande qvinnans hjerta. Det är äfven detta, som jag erfarit. Charlottes starka och varma, men oskuldsfulla kärlek, verkade på denna sida af min inre varelse nästan underbart. Den

*) Fortsättning från fjerde häftet.

innehöll en kraft, som jag måste erkänna för verkligt himlaburen, och att jag under mitt äktenskap, och äfven sedan, känt mig fri och oberoende af mannahjertats starkaste och djupaste förnedringskraft, därför tackar jag med den innerligaste känsla hennes kärlek.

»Mitt högmod tycktes väl vara krossadt af en djupt gripande erfarenhet; likväl då medgången åter framkallade min forskningsanda, reste det sitt hufvud. Men då mitt hjerta svällde af förnöjelse öfver hvad jag ansåg som min forsknings triumfer, och jag dervid betraktade min hustrus oskuldsfulla, fromma och anspråkslösa dygd, kände jag mig i jernförelse med henne särdeles liten. Med högmod är nästan alltid herrsklystnad förenad. Jag hade vid mitt giftermål emottagit en ställning i lifvet, der herrsklystnadens frestelser äro ganska starka. Jag skall framdeles tala om det andliga välde, som det tillhör den akademiske läraren att utöfva. Nu vill jag blott nämna det, som af honom utöfvas såsom examinerator. Han kan öfver unga mäns framtida väl hafva ett inflytande, som är afgörande för hela deras lifstid, och för att ej missbruka denna makt behöfver han ett godt, välvilligt hjerta. Det är ej nog, att han älskar sanningen öfver allt annat på jorden, utan han måste äfven hafva fördragsamhet med de svaga, hvilka det åligger honom att genom undervisning göra till medlemmar i dess rike. Att med verkligt och starkt nit förena mildhet förmår endast den, som har en lefvande välvilja. Detta den personliga välviljans grunddrag har i min karakter blifvit till högre grad utveckladt, hufvudsakligen genom Charlottes inflytelse. Hennes hjerta var nemligen så rikt på kärlek, att hon älskade icke blott mig, sina fosterbarn och syskon, o. s. v., utan menniskor i allmänhet. Isynnerhet var hennes medlidande för olyckliga ovanligt starkt och, så långt hennes små tillgångar medgäfv, verksamt. Denna godhjärtighet inverkade på mig och genomträngde mig till och med vid utöfningen af mitt läkarekall. Jag har, som jag hoppas, höjt energien hos medicinens ethiska kraft och hos dess idkare framkallat en större både vördnad och kärlek än den, som förr lifvade den. Om därför, efter min död, ett aktadt minne kommer att för någon tid fästa sig vid mitt namn, tillhör förtjensten deraf till en stor del henne. Men en ännu djupare inflytelse har Charlotte på mitt inre utöfvat derigenom, att hon

för mig var en uppenbarelse af *qvinnans och kärlekens väsende och betydelse*. Före min förening med henne, var min åsigt af denna mensklighetens heliga grundkraft, såsom den är hos mängden, ytlig, nästan låg. Redan under vår förlofnings-tid blef den betydligt förändrad. Men den fullkomliga förvandlingen till hvad den nu är utvecklade sig först efter vårt giftermål. Denna min djupare åsigt är i korthet följande:

»Af mensklighetens gemensamma lif är mannen den starkast individualiserade uppenbarelsen, qvinnan deremot en organ för släktet gemensamt. Mannen har således till sin uppgift att göra människan till herre öfver den öfriga världen, och qvinnans bestämmelse deremot är att återkalla honom till vördnad och undergifvenhet under släktets makt, och göra honom till vårdare af dess frid och lycka.

»Då man betraktar mannen i hans fullkomliga emancipation ifrån qvinnans välde, är han i alla riktningar den fruktansvärde världseröfraren. Mannen har kämpat med den yttre världens alla krafter och segrat, ty han är listigare än ormen och starkare än lejonet. Han har som tänkare trotsigt lyftat sitt öga mot den Evige sjelf och sagt: »Föreställningen om dig är ej annat än en gammal saga, hvarpå blott den enfaldige tror; det är ej från dig, som sanningen utgår, utan det är *min* egen tanke, som är Vishetens källa.» Derigenom har han inträngt i mensklighetens helgedom och ifrån altaret der bortröfvat den heliga lampa, som är den lefvande tron på Gud, och derigenom i människans inre värld åstadkommit mörker och förvirring.

»Men om vi betrakta qvinnan och hennes inflytelse, hafva vi skäl att säga, att hon bättre och trognare uppfyllt sin bestämmelse? Qvinnan har lika så litet som mannen undgått syndafallet och den symboliska berättelsen om det ondas ursprung innehåller, att det var hon, som först lyssnade till frestarens ord. Äfven hon har beklagligtvis fallit djupt. Men å andra sidan har hos en icke så fåtalig minoritet qvinnans karakter utvecklats till en vida ljusare och ädlare dygd än mamens. Jag måste åtminstone för min del bekänna, att vid mina anthropologiska studier inom den verkliga värld, som ongifvit mig, jag oftare träffat qvinlig än manlig dygd. Jag har sett den försakande kärlek, den trohet, och det tålmod, som äro så väsentliga uttryck af den ädla qvinnans

inre. Qvinnans bestämmelse är, som sagdt, att återföra mannens individuella sträfvanden till vördnad och undergifvenhet under släktets, under mensklighetens välde. Har hon makt att göra detta? Ja, denna makt har Gud skänkt henne och den heter kärlek. Enligt den inre, verkliga betydelsen af detta heliga, men så ofta missbrukade ord, är qvinnan dess första uppenbarelse; och denna känsla utgör det ursprungligt verkliga i hennes varelse. En qvinna, som icke älskar, är en förtorkad qvist på livets träd. Den första utvecklingsformen af denna kärlek är den, hon hyser för mannen. Öfver honom skall hon vinna sin första seger. Hon skall icke allenast förvandla hans starka, sinnliga böjelse till verklig kärlek, utan hon skall genomtränga hela hans personlighet, så att hjeltekraften blir det heligas tjenare och den djerfva tanken uppfylles af vördnad för den eviga sanningens helighet och gudomlighet. Det är en känd sak, att den ädla qvinnan egentligen älskar den starke och djerfve, men vänder sitt hjerta bort från den omanlige och veke. Detta härrör deraf, att hon känner sin kallelse och, ehuru oftast medvetslöst, vill uppfylla den, äfven med förlusten af sin lycka.

»Kärleken har många utvecklingsformer och genomtränger mensklighetens lif i flerfaldiga riktningar, men dess ursprung är qvinnans hjerta och dess urform hennes kärlek till mannen. Den senares bestämmelse är att blifva organ för vårt släktes förvandling, nyfödelse och helgelse. Han skall kämpa, men icke för sitt, utan för Guds välde, och kärleken till Gud måste blifva hans verksamhets grundkraft. Men denna kärlek kan icke hos honom utveckla sig i dess rena och starka form, utan att han genomtränges af den kärlek till sitt slägte, hvartill qvinnan kallar honom, och hvars himlasända budskap till honom hon är. Den växer till en segerkraft inom hans själ, då dess makt blir honom uppenbarad af qvinnans jungfruliga kärlek. Äktenskapet är qvinnans rike på jorden, der hon fått makt att i stark och genomgripande handling utveckla kärlekens förädlingskraft. Men för att uppfylla denna höga bestämmelse, måste hon sjelf vara verkligt älskande, ty en qvinna, som utan kärlek ingår ett äktenskapligt förbund, förbryter sig mot det heliga i sin egen varelse.

»Från den förening, hvilken äktenskapet helgande skyddar, kan brudvigseln ensam ej borttaga oheligheten och låg-

heten, om den förnekar sin egen idé. Den måste bestämmas af den verkliga kärlekens inre helgelse. Då en ädel och högsinnad qvinna ingår en henne ovärdig förbindelse, sörjer jag djupt, som jag skulle sörja öfver en engels fall, ty hon måste hafva medvetande af kärlekens heliga mystèr och om qvinnans höga bestämmeelse att i det verkliga lifvet uppenbara den. Hon måste inse, att hon utan kärlek väl kan blifva mannens systerliga och förtrognaste vän, men icke hans hustru i detta ords högre och heliga mening. Hon kan icke utan kärlek framkalla den lifvets rosengård, der blommorna växa till trots af det skiftande lifvets hagelstormar, det nya paradiset, der qvinnan är kallad af Gud att plantera lifvets evigt grönskande träd till försoning af sitt brott att förut hafva ätit af den giftiga frukten på kunskapens.

»Ifrån dessa allmänna betraktelser återvänder jag till min Charlotte. Hon var i ordets sanna, för mig så heliga betydelse, en verkligt älskande qvinna. Till befestande af hennes andliga makt bidrog mycket hennes fullständiga uppriktighet.

»Det säges med sanning, att menniskan har i sitt innersta ett slutet rum, dit ingen har tillträde, mer än Gud och hennes eget samvete, men äfven detta innersta upplät hon för mig och bekände allt, som utvecklats i hennes medvetande. Det ligger något underbart, nästan magiskt, uti den anderöst, som kommer ifrån sjärens innersta djup — det är såsom en uppenbarelse från den mensklighetens inre värld som i allmänhet är dold. På mig verkade den, som en vindfläkt ifrån paradiset blomsterångande gårdar, hvilken, då den gick fram genom mitt inre, der framkallade en ädlare varelses späda blommor, som, kämpande med ogräset, väl icke förmådde utrota allt, men dock mycket. Då jag betraktar det inflytande min hustru på mig utöfvat, har jag således fullt skäl att bekänna den djupa vördnad, jag hyser för den älskande qvinnans makt. Genom Charlotte har jag lärt mig en ny och djupare åsigt om qvinnans värde.

»Jag hade förr stundom sagt till henne: »Du är en ovanlig qvinna och olik alla andra. Vore alla sådana som du skulle världen se annorlunda ut.» Derpå plögade hon svara: »Detta är ett djupt misstag och kommer deraf, att du ej närmare känner någon annan qvinna än mig; det är,

med förlof, en ofullkomlighet i din bildning.» Hon tyckte sig därför hafva vunnit en seger, då jag fick ögonen öppnade och lärde bättre, djupare och rättvisare uppskatta kvinnans värde och betydelse.

»Slutet af denna min betraktelse är den öppna bekännelse, att jag, utan den inflytelse Charlotte på mig utöfvat, skulle varit en skarp egoist, med starka okufvade passioner. Min djerfva forskningskraft skulle väl bibehållit sin energi, men troligen blifvit förmörkad och vilseförd af högmod, och jag skulle icke kunnat utöfva mitt lärarekall med den djupa kärlek, som förvärfvat mig min enda fosterländska lager, hvilken ynglingakärleken ännu i sista stunden virade kring mitt grånade hufvud. Derfor är äfven den tår, som ofta nedfaller på Charlottes graf, numera mindre ett uttryck af saknad och sorg, än af tacksamhet, vördnad och hopp.

»Omkring samtidigt med vår förlofning hade Charlotte, så ung hon var, tvenne andra anbud. Den ene af desse friare hade ett ljust, nästan genialiskt hufvud och ett ädelt hjerta. Då hans frieri till Charlotte möttes med afslag, retirerade han, som det höfdes en man, och blef hennes beskyddare och faderliga vän. Men hvad som ännu mer vittnar om hans ädelhet var, att han blef *min* vän och en af de varmaste och välvilligaste jag någonsin egt. Han älskade sedermera oss båda med en vänskap, som var i högsta grad ren. Under ett af våra sista samtal sade han: »du har i Charlotte fått en stor skatt och jag hoppas, att du förstår att vårda den. Hade jag i mina yngre år gjort bekantskap med en sådan flicka, skulle jag nu vara en bättre och aktningvärdare man än jag är.»

»För min far på hans gamla dagar blef Charlotte en älskande dotter. Och han yttrade: »jag älskar denna dotter mer än något annat på jorden, mer än dig och mina öfriga söner.»

»Min far och den man, jag förut omtalat, voro inga vanliga män. Naturen hade rikt utrustat dem båda och de hade inom olika områden af lifvet förvärfvat djup och mångsidig erfarenhet. Ännu när ålderdom och sjukdom kastat sin hemska skugga öfver allt hvad jorden har, då hjertat vanligen sammankrymper af den annalkande dödens kyla, hemburo de åt min Charlotte hyllningen af den renaste kärlek. Dessa äro sköna minnesblommor och med innerligaste

rörelse af kärlek och tacksamhet lägger jag dem på hennes graf.»

Vi skola kanske icke här införa flera utdrag ur dessa papper, som vi hoppas en gång måtte utgifvas redigerade af en skicklig hand.

Att Hwasser, ehuru han visserligen högt skattade qvinnan, både såsom moder och uppfostrarinna, dock i de strödda tankar som här anförts, företrädesvis framställt qvinnan som maka och som mannens skyddande genius, förklaras deraf, att dessa hans tankar nedskrefvos under inflytandet af den första sorgen öfver den bortgångna. Han var under denna tid ofta så hänförd af tankar, af nya, glänsande utsigter, som hastigt öppnade sig för hans inre blick, att sömnen alldeles flydde hans läger. Van att meddela sig, steg han upp midt i natten och gick med ett ljus i handen genom de tomma rummen in till sin fosterdotter, som sof i god ro. Hans bröst var fullt af stora bilder och ur stånd att sluta dem inom sig, samt halft harmsen öfver att finna flickan sofvande, stannade han vid hennes bädd utbristande: »Augusta! Jag har stora tankar! men du sofver naturligtvis.» Då hon fortfor att sofva, återvände han till sitt rum, och förtrodde papperet de tankar, till hvilka ingen ville lyssna.

O skald, du tankfull och allena vankar,
Med varma hjertat, med din siargäfva!
Ack, verlden vill blott le, och sedan sofva,
Hvad bryr hon sig om dina stora tankar?

Men de i högre rymder kasta ankar,
De klarhet, frid och harmoni dig lofva.
Så ut ditt korn, och offra glad din håfva,
Gif ut den skatt du i ditt inre samkar!

Så månen ensam går i mörka natten
Emellan skyar hän, med klara ljuset,
När sömnen re'n fått alla ögon sluta.

Han gömmer solens minne, det är skatten,
Som med sin glans förklarar låga gruset.
Han kan till hvila ej sitt hufvud luta.

T. K.

XLIX. DISCUSSIONS-SPÖRGSMAAL
VEDKOMMENDE LÄRERINDEGJERNINGEN
i Anledning af de til Sommeren paatænkte Nordiske Læremøde *).

(Ved Ingeniörlöjtnant Lund.)

Christiania.

»Tidskrift för Hemmet» har alt lange fremholdt den rigtige Tanke, at man i de nordiske Lande saa meget som muligt bör samvirke for Kvindens Vel. Det har her fulgt den Grundsætning, at den Faktor, som næst Arbeidets rette Fordeling beforder dets Fremgang er Samvirken af eensartede Kræfter. Som eneste Presseorgan af denne Art i Norden har dette Tidskrift derfor, næst efter at veilede sit Lands Kvinder i Valget af hvers rette Uddannelse og Virksomhed efter Anlæg og Tilböieligheder, altsaa af hvers Plads i Samfundet, ogsaa bestræbt sig for at gjøre sit Publikum bekjendt med og vække Interesse for de beslægtede Nabo-folks Forhold i denne Henseende og derved tillige anspore til Samvirken *for og mellem* Nordens Kvinder. Disse gode Bestræbelser maa man ønske alt muligt Held, og først og fremst maa man derfor ønske Tidskriftet med dets mangeartede og velvalgte, belærende og vækkende Indhold udbredt i stort Tal til alle Deelee af de nordiske Riger, saa at det med usvækket Liv og Interesse kan virke kraftigt for sit vakkre Formaal. Det, trods de enkelte Folks Eiendommeligheder, dybe, inderlige Fællesskab i Aand og Tilböieligheder hos de nordiske Kvinder, gjør en Udvexling mellem dem af Tankerne om ethvert af Kvindens betydningsfuldere Arbeider eller Hverv saa ønskeligt, at det er af væsentlig Betydning, at der allerede er et dertil skikket Organ, helst da dette udgaar fra det Land i Norden, hvor Kvindens Virksomhed og sociale Udvikling i flere Henseender er meest fremskreden.

Insenderen af følgende Betragtninger — vedrørende Spørgsmaal af Interesse for Lærerindegjerningen, hvori ogsaa

*) Som denna värdetulla uppsats, berörande en viktig fråga, hvilken ej tål uppskof, kom Red:n tillhanda just då fortsättningen af den påbörjade artikeln »Från våra grannar» var redo att läggas under pressen, läto vi den intaga den senares plats i häftet, så mycket hellre som den utgör en förträfflig illustration af den pågående rörelsen till den norska qvinnans förmån, hvilken vi i den påbörjade artikeln sökt att teckna och af hvilken vi i nästkommande häfte skola lemna en slutföversigt.

de svenske Kvinder i det store taget have rukkert længere frem end deres nordiske Medsöstre — betragter det derfor som et personligt Held, om der gives ham Plads for disse hans Tanker i Tidsskriftet för Hemmet. Han vover ogsaa at haabe at mödes med Velvillie — for Sagens Skyld — naar han specielt drister sig til at apellere til *svenske Lærerinder* eller *Venner af Lærerindegjerningen*, om deres Medhjelp til en Besvarelse denne vedkommende. Det gjælder en Fællessag, om end det nærmeste Udbytte turde blive eller tilsigte en Udvikling hovedsagelig af den mere tilbageiggende, offentlige Lærerindevirksomhed i de övrige nordiske Lande, maaske især paatrængende i Indsenderens Fædreland — Norge. Forat opnaae et nogenlunde brugbart Grundlag for Bedömmelsen af Lærerindegjerningens Standpunkt i Norge, har nemlig Indsenderen, paa Foranstaltning af Foreningen til Fremme af Kvindelig Haandværksdrift, tilladt sig at forelægge Almeenheden et »*Forsög til en Lærerindestatistik*«. Vistnok vare de, halvt ad privat Vei tilveiebragte, Materialier ufuldstændige og Behandlingen mangelfuld, da Indsenderen hverken er Skolemand eller Statistiker; men heller end at lade den ved ydre Omstændigheder fremkaldte Indsamling af Materialier blive ubenyttet, maatte han vove Arbeidet, og, som det i Forordet heder, haabe, at Almeenheden i denne Sag, trods Manglerne, vilde anse *Noget* bedre end *Intet*. Det haabes nemlig at Hovedhensigten — at lægge for Dagen Lærerindegjerningens Trang til Ophjælp i flere Henseender — er opnaaet ved de fremlagte Udtalelser fra sagkyndige Mænd og Kvinder. Derved var ogsaa Anledning givet til at bringe paa Bane et Spöragsmaal, som det nærmest var Hensigten at gjentage her, nemlig efter Citatet som følger*):

»*Det maa ventes, at der her ved Spöragsmaalet om flere af Lærernes Ombyttten med Lærerinder, ligesom ved Indfören af nye Arbeidere eller Concurrenter paa hvilketsomhelst Arbeidsfeldt, ikke ganske vil udeblive endeel laugsmaessig Modvillie og Træghedsmodstand, som i Stilhed, inden engere Kredse, og ved maaske mere passive end aktive Hindringer vil modarbeide Reformen. Dette er den værste Modstand og kan vanskelig mödes ved overbevisende Modgrunde, da den virker saa lidet aabenbart. At faa Indveadningerne frem i Dagen, og at kunne paavise og veie dem nod Grundene for Forandringen, er den förste nödvendige*

*) Se slutorden i Forsög til en Lærerindestatistik.

Betingelse for Fremgang. Dels af denne Grund — altsaa for at faae Lærere og andre Sagkyndige, der kunne nære Tvivl om Berettigelsen af Bestræbelserne for at skaffe Lærerindevirksomheden et større Omraade — til at udtale samme, og dels forat overbevise Lærerne om, at disse Bestræbelser, rigtig ledede, i Enighed med Lærerne istedetfor i Strid eller Misforstaaelse med dem, ville baade bringe Samfundet, Skolen og dem en god Medhjælp, — vilde det være af megen Interesse og Gavn at bringe Spørgsmaalene om Reform i Lærerindevirksomheden under Discussion i større Lærermøder, som desuden maatte forudsættes at kunne yde oprigtige paa Erfaring og Indsigt grundede Bidrag til en ret Besvarelse. Som et af de i denne Henseende tjenligste Møde maa vistnok det paatænkte nordiske Lærermøde i næste Aar i Sverige (Götheborg) blive. Mødestedet vil ogsaa være heldigt for paa Stedet at indhente Svar paa opstaaede praktiske Spørgsmaal om den udvidede kvindelige Undervisning, i saa vidt Omfang prøvet just i Götheborg. Heri var ogsaa Hr Overlærer Kraiberg, under Nærværelsen her i August, enig og lovede at foreslaae, at saadanne Spørgsmaal, som de antydede, bringes under Discussion af Mødet, som tilhørende de vigtigere Skole-spørgsmaal. Kun ønskede han Forslag til den nærmere Formulering af disse Discussionsspørgsmaal. Hvis altsaa nogen af sær Interesse for Sagen skulde ønske og ville foreslaa noget Discussionsspørgsmaal om Lærerindgjerningen, maaske i Forbindelse med en nærmere Udvikling, tillader Udgifveren heraf sig at bede sig samme meddelt, om muligt i Löbet af dette Aar eller kommende Vinter.»

Naar Indsenderen nu tillader sig at henlede de svenske Lærerinders Opmærksomhed herpaa, er det i den Tro, at disse, efter deres større Erfaring fra offentlig som fra privat Lærerindevirksomhed i en — saavidt vides — temmelig stor Maalestok, skulde kunne yde de vægtigste Bidrag til Belysning af:

1) *Lærerindgjerningens formeentlig rette Omfang* med Hensyn til a) Elevernes Alder for de forskellige Kjøn. b) Undervisningsfagene, (Haandgjerning saavel som boglige Kundskaber,) med speciel Redegjørelse for hvert af de Fag, som antages kun for en Deel, eller knyttet til visse Aldere af Piger og Gutter, at egne sig for Lærerinder, og hvor altsaa Grændselinien antages passende at burde drages mellem Lærere og Lærerinder, c) Elevantal pr Klasse efter Aldern.

2) *Lærerindernes formeentlig passende Stillinger og Aflø-*

ninger, *forholdsviis til Lærerne*, ved privat og offentlig Undervisning.

3) *Den antagelig rette Uddannelse af private eller offentlige Lærerinder*, altsaa formeentlig af 4 Klasser. a) Lærerinder med høiere Dannelse for privat Undervisning af Börn i de høiere Samfundsklasser. b) Lærerinder ved større private Pigeskoler. c) Lærerinder ved Folkeskoler som Klasse-, Hjælpe- eller Faglærerinder, hvoriblandt ved Haandgjærningsundervisningen. d) Lærerinder ved Smaabörnsskoler.

Ved Besvarelsen af disse Spørgsmaale vil det ved flere Punkter være af Interesse at se anført Exempler fra, eller Opgaver over nærværende Forhold i Sverige og andre af de nordiske Lande, angivne i Hovedtrækkene. I det Hele vil det først og fremst være nødvendigt at være godt kjendt med Lærerindgjærningens nærværende væsentlige Forholde i Norden, forat kunne deeltage med Nytte i en Discussion om sammes videre Fremme ved det nævnte eller andet nordisk Lærermøde, f. Ex. det fornyligt i Aviserne omnævnte, paatænkte Lærermøde kommende Sommer i Örebro, hvor det haabes, at Lærerindgjærningen heller ikke vil blive uomtalt. Men, for at kunne møde saaledes rustet med fornöden ret Indsigt i Emnet, fordrer, at Kvinderne, især erfarne Lærerinder, dels selv samraade og forberede sig til at møde og tale deres Sag, dels maaske forud discutere den skriftlig og saaledes skaffe de Lærere eller andre Herrer, som kunne agte at tale med i og for deres Sag al fornöden Oplysning og Kjendskab til Kvindernes egen, paa Erfaring og Forsög grundede Opfattelse, saavel af de almindeligere som af de speciellere omtvistede Spørgsmaal om Lærerindgjærningens rette Art og Begrændsning. Det næste, som maa iagttages, er at vælge ret mellem de mange Discussionsspørgsmaal, som formeentlig ville frembyde sig, og hvoraf man kun tör vente ganske enkelte givet Plads paa de nævnte Lærermøder, med deres specielt for Lærere fremsatte vigtige Spørgsmaal. Det synes, (som ogsaa antydet i den oven citerede Bemærkning af Indsenderen,) at maatte være en Hovedsag at klargjøre Berettigelsen af Betræbelserne for at skaffe Lærerindevirksomheden et større Omraade end hidtil, og at *Discussionen derfor først bör föres om det rette Forhold mellem Lærer- og Lærerindgjærningen*, med Paa-visning af, i hvilke Stykker den sidste endnu ikke har er-

holdt sin tilbørlige Andeel inden Samfundet, med Hensyn saavel til Uddannelse for som Udøvelsen af Lærerekaldet. Derunder vil der da være Anledning til den nødvendige Imødegaaelse af unødige Betæneligheder fra Lærernes Side ved den forøgede Concurrence i Faget, gennem en Udvikling af den ovennævnte Sats om *Arbeidets rette Fordeling*. Hver sin rette Deel af Arbeidet, saa kan dette ligesom Samfundet kun vinde! Det gjelder imidlertid at formulere og begrændse rigtig dette Spørgsmaal, det Sidste maaske rettest ved en forud udarbejdet punktvis Plan for Discussionen over samme. Dette formaar ikke Indsenderen, men han har kun troet at turde forslagsvis henlede Opmærksomheden derpaa, med Anmodning om velvillig Bistand til at føre Sagen videre, enten ad den antydede Vei eller ad hvilken anden Vei, Sagkyndige maatte vælge. Maaden, hvorpaa denne Hjælp rettest ydes eller hvordan Lærerindgjerningens Venner forøvrigt bør benytte den forudsatte Adgang til at se denne belyset og fremhjulpet ved Discussioner i de forestaaende Lærermøder, drister jeg mig heller ikke til at angive nærmere. — Det er jo rimeligt, at Flere, der ere baade mere indviede i Lærerindgjerningen og nærmere interesserede i dens Ophjælp, ville bedre forstaa (som de maaske allerede have været betænkte paa,) hvorledes ogsaa denne Anledning i Lærermødene kan og bør benyttes for deres Sag. Skulde imidlertid nogen ville bære Indsenderen med nogen Meddelelse, Oplysning eller Redegjørelse, som muliggjorde og krævede videre Indgriben fra Indsenderen som Mellemand, da er al den tarvelige Hjælp, jeg kan yde denne for mig saa dyrebare Sag, ligesom al Kviudens Gjerning, fremdeles og altid til Tjeneste.

För jeg slutter vover jeg, i tillidsfuldt Haab om Overbærenhed for Sagens Skyld, endnu at fremsætte for de ærede svenske Kvinder eller Venner af Lærerindgjerningen saavel i Broderlandene som i deres eget Fædreland to Spørgsmaal af Interesse, nærmest maaskee for de norske Lærinder og de norske Pigeskoler, med Anmodning om velvillig veiledende Udtalelse derom af dem blandt hine der have Anledning og Midler dertil. Raad og Opmuntring fra de svenske Söstre vilde maaske give Stødet til heldige Beslutninger, som ellers længe kunde lade vente paa sig. Den ene Sag er Spørgsmaalet om, hvordan en *Pensionsindretning*

for *Lærerinder* rettest bör eller kan ordnes og istandbringes? Hidtil har det ei lykkets at bringe dette paa det Rene her, hvor meget det end trænger, efter hvad der fremlyser af Opgaverne i »Forsøget til en Lærerindestatistik», hvilket Sidste ogsaa for en Deel skylder sin Tilblivelse Nødvendigheden af, for saadanne og lignende Foranstaltninger til Lærerindernes Vel, at have nogenlunde Oversigt over disses Antal, Stilling og Livsforholde m. v. Det har vistnok viist sig sandsynligt, at en Pensionsindretning for de i Regeler fattige Lærerinder maatte støttes ved et subskriberet Grundfond; men det er dog mindre Mistvivl om at opnaa et Saadant ved Bidrag af formuende Velyndere, end Ubestemtheden om den rette Ordning og Plan at forelægge disse, samt Mangel paa Tiltag og kraftig Ledning m. v., som have været de væsentligste Hindringer for Sagens Fremme.

Nu paatrænger det sig Indsenderen, at man maatte kunne faae gode, paa Erfaring støttede Raad fra Sverige, hvor det er mig sagt, at der er saadanne eller lignende Pensionsindretninger, og hvor der raader maaske mere almindelig og klargjort Interesse for Lærerindernes Stilling og Forhold end hos os. Det er under disse Forudsætninger, at jeg altsaa tillader mig denne Henvendelse om Raad og Oplysninger.

Ligesaa er det Forudsætningen om, at den svenske *slöjdmæssige* Undervisning af Piger er mere udviklet end vor, som bevæger mig til at opkaste et Spørgsmaal angaaende denne Slags Undervisning, i al Korthed, uden udførligere Udvikling. Det er nemlig Spørgsmaalet, om det ikke, næst at vaae over en omhyggelig praktisk anlagt *Haandgjerningsundervisning* af Piger, skulde være den rette Vei til at forberede en med den nu indtredende friere Haandværkslovgivning stemmende Udvidelse af det kvindlige Haandarbeide ind paa enkelte för mandlige Haandværk*), — at införe en forberedende Undervisning i saadanne Arbeider paa de almindelige Haandgjerningsskoler for unge Piger (udover den egentlige Barnealder). Skulde det ikke være ret tjenligt, iallefald forsøgsvis, at lade enkelte af de mere hændige, ældre Elever paa saadanne Skoler begynde med de förste Övelser under Mesterledning, f. Ex. i Skomagernotling, i Forarbeidelse

*) Men som ogsaa egne sig för Kvinden.

af Börne- og Dameskotöi, i Maaltagning og Forfærdigelse af Gutteklæder og simplere Deele af Herregarderoben, i Kurv- og Straaarbeider, i lettere Bundtmagerarbeider etc. etc. Derved kunne Anlæggene prøves og Oplærelsen videre i saadanne Haandværk lettes for de dertil Skikkede, medens de, som ikke passe for den Slags Arbeider, itide kunde undgaae Skuffelsen ved Forsög i en senere, mindre bekvem Alder med kostbarere Tid. Haandgjerningsarbeidet maa og bör utvides for Kvinder, og vilde det da ikke være ret itide at forberede Pigerne derpaa? Færdigheden — om end ikke langt eller videre fört — vil sjelden eller aldrig være unyttig. Skulde det altsaa ikke være rigtigt, at Haandgjerningskolerne for en Deel — om end varsomt — udvide Kredsen af sine Övelsesarbeider i den antydede Retning?

Efterat have afslutet Forsöget til en Lærerindestatistik paatrængte det sig mig, at dette Spörgsmaal maaske burde være nærmere overhandlet under Slutningsbemærkningerne om Lærerindegjerningen. Derfor takker jeg saa meget mere Tidsskrift för Hemmet, naar det giver mig Plads ogsaa for disse Slutningsbemærkninger, der laa mig paa Sind.

Var det muligt at opnaae Udtalelser ogsaa om disse sidste Spörgsmaal vid de nævnte Lærermöder — uden Fortrængsel af noget Vigtigere — var i saameget fuldere Maal denne Opsats Hensigt naaet: *Noget til Forberedelsen vedkommende Lærerindegjerningen for de till Sommeren paatænkte nordiske Lærermöder.*

L. PARISER-BREF.

Paris den 21 Augusti 1867.

Min dyra Esselde!

Knappast har jag fått fast fot i Paris förrän jag, trogen min vana, skyndar att fatta pennan och underrätta dig att jag lefver och mår väl. Såsom min första *haute nouveauté* från Paris finner du måhända nyheten något matt och intet sägande, och det må så vara, men nog är jag hjertans glad att förhållandet är sådant, ty huru många olyckshändelser kunna ej stöta till på en så lång resa, helst då man, som din vän, reser med de billiga tågen.

I Paris har jag ej varit mer än 8 dagar och således ej ännu hunnit hemta mig från de öfverväldigande intrycken

först af expositionen och sedan af sjelfva staden Paris, som i sig sjelf är en ständig exposition, långt märkvärdigare än de tusentals utställningar man hopat hit från alla världens länder. Men om min blick ej är nog klar för att samla till ordnade bilder allt hvad som stundligen ter sig för den, vill jag i stället språka litet om sjelfva resan.

Från Stockholm begåfvo vi oss af en ruskig söndagsmorgon, helt belåtna med utsigten att snart komma till ett land, der thermometern ej står på 0 midt under den årstid, som man i den tempererade zonen brukar kalla sommaren. En qvart eller mer sedan tåget satt sig i gång, betraktade vi landskapet omkring oss, men regnet, som smattrade emot rutan, gjorde mig melankolisk och lät min blick ligkiltigt halka förbi nejder, som eljest äro undersköna, till och med i regndugg. Dessa små trolska sjöar med sitt klara vatten, sina löfprydda små holmar, hvar återfinner man dem? Ingenstädes utom hemma. Men som sagdt, på detta tänkte jag icke då, utan vände i stället min blick inåt kupéen på mina medresande. Utom min reskamrat funnos tre personer i vagnen: en fru med sin dotter, samt ett ensamt äldre fruntimmer. Frun hade just ingenting anmärkningsvärdt, dottern endast i så fall att hon föreföll som ett lifslevande nipper-skrin. Men den tredje personen i vagnen — hur skall jag kunna beskrifva henne? Den första blicken sade mig genast, att hon ej var någon vanlig resenär. Hon kunde vara omkring 60 år; längden medelmåttig, drägten dyrbar och smakfull, men enkel och fullkomligt passande för hennes år. Ingen chignon — hatten, lätt och fin, dolde nacken och gick något långt ned i pannan, så att endast en smal rand af isgrått hår blef synlig. Men hvilket ansigte! Det var som om gracerna en gång valt det till sin boning och sedan aldrig kunnat besluta sig att lemna det. Hennes profil var fullkomligt ren och hela anletet endast lätt berördt af ålderns hand. Jag kan icke säga att hon var skön, ty detta uttryck begagnar man ju blott om ungdomen, men hela hennes person hade ett onämnbart behag, och inom en half timme voro vi också i fullt samspråk. Hvad det var roligt att se henne tala! De qvicka ögonen spelade, munnen log; hela varelsen uttryckte ett lif, en värme, som meddelade sig åt alla omkring henne. Först frågade hon sin granne om namnen på de stationer, som vi foro förbi och upplyste oss om, att hon

skulle vika af vägen för att fara till N., att hon måste köpa sig biljett vid sista stationen, och att hon var i stor förlägenhet att kunna fullgöra en så maktpåliggande uppgift.

»Jag har,» sade hon med låtsad veklagan, »rest mycket i mina dar, men *alltid som kappsäck*; jag har ej befattat mig med det ringaste, icke ens med min egen person; och nu har jag den och kappsäck, hattask och paraply, och så skall jag dertill köpa biljett och *sjelf* komma ihåg, hvar jag skall stiga ur och i! Jag vet på förhand att jag glömmer hälften, men det kan nu ej hjälpas. Man får väl underkasta sig sitt öde. Jag har beredt dem på det värsta der hemma.»

Vi skrattade, men den unga flickan bredvid henne fann på råd. »Gif mig penningar,» sade hon, »och jag köper er biljett.» — »Skulle ni verkligen vilja vara så god?» — »Ja, visst! gif bara hit — ah! 5 rdr! biljetten kostar 4,75, här har ni 25 öre tillbaka och när vi stanna nästa gång, har ni er biljett.» Sagdt och gjordt — penningarne erlades, biljetten blef köpt och nu återstod blott för vår dam att stiga ur. Med ett oefterhärmligt behag räckte hon oss alla handen, helsade och gick, men, som hon förutsagt, glömdes hattasken och paraply. Belastad med dessa saker, sprang jag ur vagnen och öfverräckte dem till deras egarinna, sedan jag först läst på asken ett välkändt namn. Det var den för sin skönhet och sitt behag fordom så bekanta biskopinna X. Helt förtjust tackade hon mig och sade skämtande: »Jag riktigt blyges för min tafatthet.»

»Det behöfver ni åtminstone ej göra länge,» sade jag, »ty troligen få vi aldrig se hvarandra mer.»

»Hur då? Far ni till verdens ända? (Med deltagande röst:) Ni reser väl ej länge *ensam*?» — »Åh nej,» skrattade jag, icke längre än till Paris.» — »Olyckliga varelse! akta er väl, glöm ej er hattask och ert paraply...» I—i ljud hvisselpipan och jag skyndade in i vagnen, helt modfäll. Solstrålen hade glidit bort och vi voro ensamma i mörkret.

Kan du tro, att jag ännu tänker på min biskopinna med ett visst vemod? Resor äro förunderliga företeelser. Själens, befriad från de hvardagliga omsorgerna, blir dubbelt emottaglig för alla intryck: man blir meddelsam, man känner sig välvilligare till sinnes emot alla menniskor; man råkar personer under en qvart, en timme och man tar emot och ger mera intryck än under år af sitt lif i vanliga förhållanden.

Skiljd ifrån de ömma vän- och släktskapsbanden hemma, är man tacksam för den minsta vänlighet från en fremmande person. Hjertat, alltid i behof af kärlek, strömmar ut vid minsta anledning; man finner vänner, hvilka man aldrig återser, och som man dock ej glömmar; ja, jag ville gå så långt, att, om man under en resa skulle hållas fullkomligt isolerad från sina medmenniskor, fäster man sig vid... hästarne, som draga ens vagn, alpströmmen, som mörk och vild rusar igenom dalen, blomman, för hvilken man går ur vägen för att ej förtrampa!

Hvad som för mig utgör resors behag är den skatt af angenäma minnen de skänka, och hvilka sedan så ofta återkomma till mitt trötta sinne, hviskande: minnes du? — Glöm det närvarande bittra, det räcker blott ett ögonblick, och mins det glada, det ljuftva förflutna!

Men jag återgår till min berättelse. Väl var solskenet borta, men den behagliga värma det medfört hade lifvat våra medresande och snart voro äfven vi i fullt samspråk. Den unga damen hade rest många gånger samma väg och hon kände till allt. Hon omtalade att vi i Falköping skulle få en ypperlig middag för 1 Rdr Rmt, en nyhet, som emottogs med stor förtjusning. »Men,» tillade hon, »kommer Götheborgståget förut, blifva vi lurade, ty med det följa studenterna, som skola till Paris, och komma de förut... ni förstår!»

Nu är jag naturligtvis, som alla fruntimmer, förtjust i studenterna; jag har tagit emot dem vid ångbåten hvarje gång de kommit till Stockholm; jag har följt dem till borggården och hört dem sjunga för kungen, hvilken jag också är förtjust i; jag har öfvertalat min värd att inqvartera dem hos sig vid högtidliga tillfällen; jag har strött blommor i deras väg, alltsedan jag kunde plocka en blomma, men... gifva dem min middag! den sista middag, jag skulle njuta i det dyra fosterlandet! dertill kunde jag ej förmå mig, och därför hoppades jag, att vi skulle komma först till Falköping. Tiden var lång, men äntligen voro vi framme och före studenterna! Vips voro vi ur vagnarne och inne i den treffiga salen. Skämt åsido, men middagen var ypperlig. Som fruktan för studenterna var allmän, skyndade sig hvar och en att göra »table rase». Soppa och fisk, stek och dessert — allt försvann med en hastighet, som var beundransvärd. Men hvad förmår

ej menniskan, när hon lifvas af något stort ändamål! Det var vid anblicken af en hederlig possessionat, hvilken, trots sin medfödda flegma, gjorde underverk i snabbätning, som denna stora sanning framstod för mig i ett nytt och öfvertygande ljus. Men signalen från Götheborgståget afbröt mina betraktelser.

Hvitmössorna voro här. Hvilken förtjusning! Vi viftade! vi hurrade! De hyggliga ungherrarne hade ätit middag vid en annan station. Huru ledsamt! Vi skulle så gerna haft dem till kamrater — det hade räckt så väl till! Dock! här fanns ingen tid för beklagelser. Signalen ljöd på nytt — fort in i vagnarne!

Segertåget i studenternas sällskap, ankomsten till Jönköping, som, efter hvad hälsningstalet förmälde, med *rördt hjerta* väntat oss, färden utefter Wettern och genom de småländska skogarne — allt detta får du föreställa dig. Så äfven ankomsten till Malmö midt i natten, det fåfänga sökandet efter rum, och slutligen bekantskapen med en hederlig brandvakt, som, ehuru utrustad med en förfärlig sax för att knipa okända gatstrykare, dock, rörd af våra böner, i stället förde oss till Fricks hotel, der vi äntligen fingo gå till hvila och sofva de rättfärdigas sömn.

Dagen derpå fortsatte vi resan öfver Köpenhamn till Lübeck och Paris, dit vi anlände, uttröttade till kropp och själ, hvilket likväl ej hindrade oss att, efter en god middag, taga en första vandring rundt hela expositionspalatset. Vi uppskjöto dock visligen till morgondagen att göra oss hemmastadda derinnanför.

Följande dag vaknade vi vid det bästa lynne och sedan vi ordnat oss på något så när hemtrefligt vis kunde vi bättre uppskatta vår täcka bostad. Våra rum äro utmärkt vackra med den vidsträcktaste utsigt. Nedanföör våra fötter (vi bo på en höjd) slingrar sig Seinen som ett blått band, så långt ögat kan följa dess nyckfulla krumbugter; tak höja sig vid tak, pelare, obelisker och kyrktorn uppsticka öfverallt i oräkneligt antal. Midt för oss ha vi expositionsältet med dess ofantliga, ellipsformiga byggnad och underbara park. Vi behöfva blott nedstiga för Trocadéreau-trappan och öfvergå Seinen på Pont Jena, så äro vi der. Vi kunna från våra fönster se den massa människor, som strömmar till och från expositionen, men vi höra ej dess brus. Till denna utsigt

återkommer jag ständigt med förökadt nöje, huru uttröttad jag än må vara. Det första jag gör, då jag vaknar och sedan jag klädt mig om morgonen, är att öppna de stora fönstren och låta solen strömma in i rummet, medan jag betraktar det storartade skådespelet derutanför. Ofta hvilat en lätt dimma öfver staden, icke döljande dess beundransvärda skönhet och prakt, endast borttagande det sträfva och skarpa uti dess konturer. Paris gör ej samma intryck af tyngd och tryckning, som mängden af stora städer, ty husen äro ej hopade på trånga gator, det ena bredvid det andra. Öfver allt har man andrum och frisk luft, och utmed de ståtliga boulevarderna gröna träd att hvila ögat vid. Klockan 6 synes knappt någon lefvande varelse till; bodarne äro stängda; icke en gång omnibuskuskar och *sergents de ville* ha ännu kommit i verksamhet; men så fort klockan slagit 7 blir allt lif och rörelse; hästramp höres på afstånd och efter några ögonblick ser man stora afdelningar kavalleri jaga fram utefter den närliggande *Boulevard de l'Empereur*. Det är ett stort nöje att se de präktiga hästarne utveckla ett sådant öfvermått af kraft; ibland spränga de framåt med en fart som vinden; ibland tvärstanna de, stegra sig och hota att afkasta sina rytare... Hu! nu är det gjordt!... Nej! hästen kastade sig blott tvärt öfver gångbanan och snuddade vid en mjölkflicka. Ingen skada skedde, men huru lugnt ändå att vara i säkerhet här uppe.

Sedan du nu fått en skymt af morgonsceneriet från mitt fönster, måste jag äfven låta dig kasta en blick på qvällskådespelet, i hvilket mina vänner fyrarne spela hufvudrolen. I expositionsparken finnas nemligen trenne ståtliga fyrar, hvilka, då vi trötta hemkomma om aftonen, helsa oss med sitt bländande ljus. Den största fyren är en fransman och lyser med ett gult, ostadigt, fladdrande sken, en trogen afbild af det praktälskande, sväfvande, nyckfulla folklynnet; de öfriga lysa, den ene med hvitt, den andra med blått sken. Denne lille blå är en glad fyr, leker med allt och kastar ut sina pilar af ljus i stora knippor åt olika delar af den mörka rymden.

Men jag tröttar dig med mina beskrifningar och slutar därför med löfte att inom kort uppvakta dig med ett ordentligt expositionsbrief till ersättning för detta osammanhängande småprat.

Paris d. 23 Augusti 1867 *).

Man kan då ej gerna hafva otacksammare korrespondent än jag i dig. När man gör sig besvär att i Paris bortöda flera timmar med beskrifningar på expositionen, får man till svar: »det fagnar mig att du använder tiden så väl, att icke ett ställe finnes, hvarken utom eller inom expositionen, som du ej sett; men, käraste barn, jag tror dig, utan att du behöfver trötta ut dig sjelf med redogörelser för saker, som hela året varit vida bättre omordade i de allmänna tidningarne. Hvad jag vill veta är mindre *hvad* du sett än *hur* du sett, icke *föremålen sjelfva*, men *det intryck du erfarit af dem*. *Gå därför förbi allt, som ej lärt dig något nytt, ej tvingat dig till eftertanke, ej ledt dig till att se det andeliga bakom det materiella m. m. m.*»

Jag skulle bestämdt icke svara alls på detta, såvida jag kunde uraktlåta den kära vanan att skrifva till dig om både likt och olikt. Som det nu är, finner jag mig i att efter bästa förmåga söka uppfylla dina önsknningar. De följande brefven skola bäst utvisa, om jag förstått din mening. Vänta dock ingen ordnad framställning af mina intryck. Det är omöjligt att här i Paris hålla tankarne länge samlade, och när du dessutom ej vet värdera ordentliga, väl detaljerade och utpetade bref, så får du nöja dig med rhapsodier.

Hvar var det jag slöt häromdagen? Var det ej vid fyrarne? Jag hoppas de äfven blifvit dina vänner. Den lille blå lockar mig just nu så underbart, att jag icke kan motstå frestelsen att en gång se expositionen vid gasljus. En manlig släging erbjuder sitt biträde, ty vi kunna ej här, såsom hemma, gå ensamma ut sedan det blifvit mörkt, och vi antaga anbudet. Stannande vid ingången, framvisa vi våra inträdeskort och ämna gå vidare; men nej!... Portvaktaren håller mig tillbaka och betraktar mig skarpt. »Det står *mademoiselle* på ert kort,» säger han, »och den der herrn är er man; jag har sett honom hundrade gånger.»

»Ni misstager er,» svarar jag småleende, framdragande min syster i gasskenet, »det der är madame.»

*) Det nästföregående brefvet har blifvit uteslutet, såsom endast innehållande sådant, som är läsaren af tidningarnes beskrifningar väl bekant.

»Huru . . . ah! hvilken likhet, mille excuses, mademoiselle!» och med en ström af ord, som når mina öron likt ett melodiskt sus, ur hvilket jag ej kan uppfatta en särskild ton, lemnar han oss fri väg. Tänk dig emellertid, huru vaksamma dessa sergeanter äro, hvilken vana de måste ega att uppmärksamma folk, då de ibland 60,000 utställare, kunna icke blott urskilja personernas utseende, men äfven påminna sig, om de äro gifta eller ogifta. Vi gå ej mer än 5 steg, så äro vi vid fyren, den lille blå nemligen. Jag kan ej beskrifva huru vacker han är! Han utstrålar icke blott ljus i oerhörda massor, utan han krönes äfven af en gloria, i hvilken tusen sinom tusen stoftgrand sväfvade fram och tillbaka, påminnande om den lek, man ibland ser solen tillstålla med damkornen om sommaren. Men plötsligt ilar en elektrisk rörelse genom hela ljusranden och utbryter ur densamma en massa tindrande gnistor. Hvarifrån kommer denna rörelse, dessa gnistor? Vi kunde ej förklara det och stodo länge betraktande det ovanliga skådespelet, utan att begripa deraf något annat, än att det var skönt. Sedan vände vi oss till den del af parken, som är upplåten för restaurationerna. Vi väntade lif och rörelse, men ingen varelse syntes till. De granna lokalerna voro rikt upplysta; det ovala galleriet var behängdt med strålände gaslampor; ljus fanns här nog, men tystnaden och ensligheten gjorde mig bekländ. Det föreföll mig, som om detta lifliga, bullrande verldskaos på en gång blifvit bundet af någon mäktig trollkraft. Plötsligt nåddes våra öron af ett vildt, skärande ljud, som kom oss alla i första häpnaden att spritta till. Det var musiken från Tunesarnes teater och trädgård. Det fåtal af folk, som ännu fanns inom parken, hade här slagit sig ned, skrattande, pratande, gestikulerande, såsom blott sydländningar kunna, under det musikanterne slog på sina pukor och dansörerna sprattlade. Det låg något demoniskt i detta uppträde. Jag tyckte mig stå vid ingången af något tillhåll för underjordens vilda makter och, nästan släpande min ledsagare med mig, skyndade jag derifrån . . .

På hemvägen gingo vi förbi den engelska kiosken der biblar utdelas gratis. »Kom och tag lufsens ord för intet, för intet!» ropade man till oss. Vi lydde uppmaningen och emottogo hvar sitt exemplar af Joh. evangelium. Den unge mannen, af hvilken vi erhöilo gåfvan, hade suttit der trogen

på sin post från kl. 10 f. m. till $\frac{1}{2}$ 8 på aftonen. Oupphörligt hade hans röst ljudit till den omkring honom böljande hopen: »kommer hit och tagen för intet!» Huru försmälte ej i min själ hvarje skärande missljud, hvarje oharmonisk ton i lof och pris. vid tanken på den kärlek, som kan tvinga menniskor att offra tid, penningar, ja, hela sin tillvaro för att bibringa sina medmenniskor kunskap om det enda nödvändiga. Här, midt i det brusande människohvimlet om dagen, gå missionärer omkring, fullastade med böcker, dem de räcka åt den förstkommande, ofta därför emottagande hån och spott till tack; här sitter om qvällen ännu de unga männen och qvinnorna i kiosken och tillropa den hemvändande, sitt: »kommer hit!» Hvarje dag predikas tre à fyra gånger i »Salle évangélique», om söndagen till och med hvarje timme på olika språk.

Det är godt och ljufligt, att här, der sinnet så lätt lockas till öfverskattande af människans intellektuella kraft och förmåga, der hufvudet svindlar vid åsynen af de konstens och industriens underverk, som människosnillet frambragt, der stoltheten hviskar till oss: fall ned och tillbed... dig sjelf! det är godt och ljufligt att här blifva påmind om den Ende, som är värd tillbedjan, att blifva påmind om sin egen ringhet och oförmåga att skapa något, som räcker tiden ut, något som är oförgängligt.

Paris den 28 Augusti.

Nu äro vi just färdiga att gå till vår fransyska lärarinna. Det är ett original, må du tro. En af kamraterna ville nödvändigt taga fransyska lektioner, medan vi voro här, och jag, som alltid är med när det gäller att lära, samtyckte. Vi sökte upp en bekant engelsk fru, bosatt i Paris, och fingo af henne anvisning på en stor flickpension, hvars föreståndarinna, M:lle de B., borde kunna ge oss alla önskade upplysningar. Tänk dig vår häpnad, då vi presenterades för Mademoiselle och ej begrepo ett ord af hvad hon sade, och då dertill vår ledsagerska, efter några minuters underhandling, hugnade oss med underrättelsen, att Mademoiselle behagade sjelf åtaga sig vår undervisning.

»Hon sjelf!» utbrast jag, »med detta grötliska uttal! — dessa obeskrifliga strupljud!»

Jag lugnades med underrättelsen, att M:lle visserligen

hade en strupåkomma, som inverkade på hennes tal, men att hon var mycket skicklig. Och dessutom — que faire? saken var afgjord!

Alltså inställde vi oss till vår första lektion kl. 9 följande morgon. Mademoiselle välkomnade oss med sin hesa, rossliga stämma. Det dröjde öfver en vecka, innan vi vande oss vid hennes strupljud och vid hennes person. Föreställ dig en storväxt, gammal dam, med en figur liknande en grynsäck, och ett ansigte närmast liknande ett grötfat, samt en kostym bestående af en och samma oföränderliga, något flottiga, svarta orleansklädning, utan krage och manschetter! En dam, som nyss stigit upp, då vi kommo till henne kl. 9, och som sofvit en god stund om qvällarne redan kl. 8; en dam, som under lektionerna ständigt utkallades af bonnen, för att se på köttet, eller smöret, eller för att banna de bullrande hjälpensionärerna, eller för att gifva ut hushållsnycklarne, hvilka hon alltid påstod vara tillfinnandes i sängkammaren, men hvilka aldrig funnos der, och hvilka *måste* finnas för det eller det ändamålet. »*Cherchez, cherchez!*» var hennes svar vid första knackningen på dörren, men vid andra eller tredje måste hon sjelf lunka åstad, och qvarten förflöt ibland, innan hon hittat de förlorade fåren.

Oaktadt sina egenheter och sin fula röst, gaf hon goda lektioner och kände fullkomligt till både sitt språk och dess litteratur. Hon klagade mycket öfver vårt sjungande uttal; »men det kommer sig af er brytning på *engelska*,» sade hon, ehuru vi många gånger upplyst henne om, att vi voro svenskor. Sverige hade hon aldrig hört omtalas och trodde att vi måste färdas igenom Österrike för att komma hem. Österrike var gränsen för hennes geografiska kunskap; hvad derutöfver var hade hon ingen aning om; icke heller visste hon, att det fanns mer än 4 europeiska språk, det fransyska, engelska, tyska och italienska. Jag kunde dock ej undgå att fråga henne om hennes pensionärer ej visste mera om Sverige än hon sjelf. »Oh! sans doute!» utropade hon naivt; »mina nioåringar veta lika väl som ni hvarest Sverige ligger, och skulle kunna peka ut det på kartan för er; men *jag*, madame, har glömt sådana småsaker.»

Senare.

Jag återkommer till mademoiselle de B. Hon är en rätt kuriös person. Genom henne ha vi fått en liten blick

in i embetsmännens och medelklassens lif i Frankrike. Enligt sin egen utsago tillhör hon en god familj, hvilken genom någon af de täta revolutionerna, »kommit i sådant betryck, att hon nödgats söka sitt uppehälle såsom lärarinna, enär fadren ej kunde gifva henne den nödiga hemgiften, för att hon skulle kunna få en man.» Hennes förvåning, då vi sade henne, att många flickor i Sverige sakna hemgift och ändå blifva gifta, och många med hemgift förblifva ogifta, var gränslös. — »Man borde i sanning råda alla gamla flickor att begifva sig till detta Eldorado!» utbrast hon. Vi betackade oss och invände småleende, att våra gamla flickor voro fulltaliga dessförutan, och att, ehuru de voro oss alltför dyrbara, för att vi skulle såsom John Bull vilja exportera dem, hade vi å andra sidan ingen håg för att importera någon ny laddning.

Mademoiselle egde äfven 2:ne bröder, men de voro båda efter hennes utsago stora narrar. Så hade t. ex. den ene af dem blifvit tilljuden en flicka med 400,000 francs i hemgift, men afslagit anbudet endast af den lumpna orsaken, att han ej kunde älska henne. »Kan man tänka sig en sådan dårskap!» tillade hon, höjande på axlarne, »att icke kunna älska en flicka på 400,000!» Familjen gjorde allt för att öfvertala honom, men han stod fast i sitt beslut.

På min fråga, om han ännu vore ogift, svarade hon: »Nej, han nöjde sig några år derefter med en flicka på 100,000. Men den affären var ju 4 gånger sämre; det är klart för hvar och en, som kan räkna.»

»Hvaruti ligger då er andra brors dåraktighet?» frågade jag vidare. »Gifte han sig också af tycke?»

»Åh nej! dertill var han för klok, men sedan han väl var gift och bosatt som embetsman i samma stad, der hans svärföräldrar bodde, lät han sin hustru taga regeringstömmarne. Hans minister kallade honom till Paris och ville här gifva honom en plats som departementschef med flera tusen francs högre lön. Tror ni att han emottog den? Nej, han svarade ministern, att enär han redan egde en syssla, som han trodde sig om att fylla, önskade han att stanna på sin plats. Man erbjöd honom en orden, men hans hustru har den nycken att finna alla sådana utmärkelser föraktliga, och han nekade att emottaga den. Har ni någonsin hört värre bêtise?»

Jag förklarade, att jag knappast väntat att inom *en* familj i Frankrike finna *tvänne* män nog högsinnade att ej sälja sig, den ene för en rik flicka och den andre för en orden.

»Ni måste i sanning hafva egna begrepp om saker och ting i ert Sverige,» återtog vår demoiselle. »Unga flickor, som ni, kunna gå ut ensamma på gatorna, ej blott under dagen, men äfven sedan det blifvit mörkt. Ni behöfver ingen hemgift för att få en man; ni bortgiftes icke utan ert eget samtycke, ni har till och med anspråk på att lära känna den person, som erbjudes er till make, innan ni antager hans anbud, och slutligen anser ni det högsinnadt af en man, att för en nyck af sin hustru uppoffra sin egen ära! — Huru förklara sådana orimligheter!» utbrast hon, men tillade derpå hastigt: »kanske kommer det sig af religionen. Ni är ju protestant?» Jag bejakade det. — »Eh bien! vare det långt från mig att fördöma menniskor, som ej förstå bättre. Det kommer sig af ett förvilladt omdöme. Jag har både protestanter och katoliker i min skola. Jag emottog en gång en ung flicka om 9 år; fadren var katolik, modren var protestant. Modren dog ung och flickan stannade 8 år hos mig. Fadren gaf henne frihet att välja religion. Eh bien! hon blef katolik!»

»Det är ju ganska naturligt, mademoiselle, då hon var uppfostrad af er.»

»Ni tror att jag öfvertalade henne!» återtog hon: »ni misstager er; det var mig likgiltigt. Men hennes förstånd hade blifvit upplyst.»

I afseende på religion, hade mademoiselle inga åsigter alls och jag tror henne fullkomligt, då hon förklarade: »*cela m'est égal*!» När vi tvingade henne in på dessa områden, kunde hon aldrig göra klart för oss hvad hon trodde. Bikten var i hennes tanke onödig, helgondyrkan löjlig och reliquernas tillbedjan tillhörde blott »det lägre folket». Det enda religionsbruk hon iakttog var helsningstecknet vid sammanträffandet med en likprocession. »*Il faut sans doute saluer les morts*.» Om sina medmenniskor hyste hon den dåligaste tanke. »Tacksamhet är ett tomt begrepp, utan motsvarighet i verkligheten,» sade hon. »Jag har lefvat ett långt lif och det är min bittra erfarenhet. Af 1000 lärjungar jag haft, har icke en i längden visat mig erkänsla. Jag har förtjenat mycket penningar; jag har dermed hjälpt mången; ni vet,

man rår ej för att man har ett godt hjerta. Det finns hela familjer, som jag i årtal underhållit med mitt arbete. De ha alla bedragit, förtalat, förhånat mig, under sjelfva den tid de behöfde min hjälp; kommo de sjelfva i lyckligare förhållanden glömdes jag alltid.»

Stackars mademoiselle B.! jag tror verkligen att hon varit hjälpsam, god och välvillig på *sitt* sätt; men kunde detta ha varit det rätta? — Kanske kom det sig af religionen, såsom hon sade, om oss och våra egenheter. Dock — nej! Hade hon varit katolik af själ och hjerta, hade hon med sann och lefvande tro omfattat de grundsanningar, på hvilka katoliken så väl som protestanten bygger sitt hopp i lifvet och i döden, då hade hon helt säkert hos sig sjelf funnit någon brist, som kunnat förklara orsaken, hvarför hon alltid misslyckats. Det gjorde mig emellertid ondt om den gamla damen. Att i 30 år ha arbetat för andra, och på ålderdomen stå ensam; det måtte kännas bittert. Kommer dertill medvetandet att ständigt ha misslyckats i sina bemödanden — o! då måste det i sanning vara hårdt att lefva! Lyckligtvis för vår mademoiselle tänkte hon sällan derpå. De husliga bestyren räddade henne från grubbel. Hon tillhörde det slag af husmödrar, hvilka, enligt Fredrika Bremers bekanta uttryck, »sköta sina hushåll med hälarne i stället för med hufvudet.» Aldrig hade hon tid till läsning eller ett lugnt samtal. Icke ens under ferierna hade hon gifvit sig tid att en enda gång se expositionen, ehuru vägen dit blott var ett stenkast. På mina förebråelser öfver hennes likgiltighet för en så stor verldshändelse, svarade hon blott: »Mitt hushåll är min verld — utanför detta, tout m'est égal!» — Och dermed taga vi afsked af mademoiselle.

Nästa gång skall du få göra bekantskap med min sömmerska, min förtjusande lilla mademoiselle Josephine, som redan satt mig *au fait de tous les secrets les plus intimes de la toilette*. Du ser litet förvånad ut. Hvad skall du då säga, om jag omtalar att jag offrat en hel dag i den franska lyxafdelningen och ännu en för uppköp i de förnämsta modebutikerna? Och skall jag väl våga bekänna, att dessa dagar varit bland de angenämaste af min vistelse här? Dock — du har ju en gång lofvat att vara mig i biktfaderns ställe — och jag får väl då i, nästa bref uppriktigt bekänna, och, om så fordras, afbedja alla mina dårskaper i toilette-väg.

— så vida nemligen, du ej dessförinnan tröttnat och sagt
upp korrespondensen med din barnsliga

Gerda.

LI. PYROLA UNIFLORA.

Du hvide Stjerne paa mosdækte Grund
I Graneskovens dunkle stille Indre —
Kom du fra Sydens rige Laurbærlund
For her i Nordens Sommernat at tindre?

Du skinner jo med Liliens Sølverskjær,
Din Duft har jo Orangeblomstens Varme. —
Hvad vil du blandt de stive Naaetrær
Her i vor korte Sommerstund, du Arme?

Veed du da ej, at Vintren kommer snart
Og dræber hver en Blomst i Skovens Gjemme?
See, Trækfuglskaren løfter alt sin Fart,
O flygt med den mod Syd, hvor du har hjemme!

Hvad hvisker du fra søde Blomstermund,
Halv Duft, halv Klang, med blide Alfestemme?
»See, der er deiligt her i Skovens Grund
Og her, just her i Nord jeg haver hjemme.

Thi Graneskyggen er, som Laurens, sval,
Og mere frisk end hist i Pinieskoven —
Og Mosset her er blødt som Sydens Dal —
Hör! Granens Susen er en Röst fra oven.

Den siger mig: »Ei frygte Vintrens Vee,
Naar jeg i Sommer kun kan dufte, leve —
Jeg skal blot dækkes blidt af hvide Snee
Til atter jeg mod Vaar mit Blik kan hæve.»

Hav Tak, du vore Skoves fagre Barn,
For dette Svar — Vi kan det vel tiltrænge,
Vi som er bundne her i Kuldens Garn
Og tidt maae længes ned mod Sydens Enge.

Tak, du Skovensomhedens Blomsterdigt,
 Du Granenattens klare Sölverstjerne! —
 Lær os, at Nordens Hjem er skjönt og rigt —
 Der findes intet bedre i det Fjerne.

A. Munch.

LII. EN BLICK PÅ LÄRAREMÖTET, SEMINARIUM OCH NORMALSKOLAN, SAMT FOLKSKOLAN *).

1. *Berättelse om det 5:te allmänna läraremötet*, utg. af E. Olbers, Mötets sekreterare. Stockholm, 1867.
2. *Lärokurser vid Kgl. Seminarium för bildande af lärarinnor och den dermed förenade Normalskola*. Stockholm, 1866.
3. *Folkskolan, dess ändamål, medel och verkningar*, af Olof, Eneroth. (Skrift prisbelönt af Gefleborgs läns landsting.) Stockholm, 1867.

Författaren af den sista af de trenne skrifter, med hvilka vi här sysselsätta oss, synes vilja blifva en Olof Trätälja inom den svenska litteraturens obygd. Knappast har han fullbordat sitt arbete på det praktiskt vetenskapliga fältet och skapat en *svensk pomologi* förr än han riktar yxa och plog åt ett annat, nästan lika ouppbrutet område, och snart är äfven här en nyodling i full gång: okunnighetens vildsnår bortrödjäs, dolskhetens och liknöjdhetens sumpmark utdikas, yxan sättes till roten af fördomens sekelgamla träd, solens ljus och himlens friska vindar insläppas, och i den nyupptagna jordens sköte nedlägges utsädet för kommande skörd.

Att förstlingsarbeten af denna art icke tillhöra hvad man i vanlig mening kallar tacksamma arbeten, att de sällan hinna att bringa den förste odlaren sin skörd, men spara den för kommande släkten, det känner framför alla andra den svenske odlaren på inre så väl som på yttre områden**). En omild vind från höjderna, en nattfrost från närliggande obygd, en nekad handräkning från medarbetare på samma område, en felräkning, ett oförutsedt hinder, och den lofvande skörden kan slå felt, och frukten af årslånga mödor gå förlorad. Han vet allt detta på förhand; men är han af äkta svenskt skrot och korn bekymrar det honom föga. Han arbetar likafullt i sitt anletes svett, gräfver såsom bonden

*) Forts. från föregående häfte.

***) Den ofvannämnde boken bildar 3:dje delen i en serie af skrifter om folkskolan af samme författare, hvilka hittills rönt föga uppmuntran.

Pavo dubbelt större diken, sår sin säd, och väntar utaf Herren växten. — Och, i sanning, han väntar icke förgäfves, så vidt som det är sannt hvad vi lärde i vår gamla barnalära, att det goda belönar sig sjelft och varder ytterligare belönadt.

Men vi hafva alltför länge uppehållit läsaren vid utkanten af Olof Trätäljas nyodling och skynda nu att upplåta grinden och föra honom in på egorna; med andra ord — och för att lemna bilden, innan den börjar halta allt för illa — vi vända titelbladet på den prisbelönta skriften om *folkskolan, dess ändamål, medel och verkningar* och inbjuda läsaren att kasta en blick på dess innehåll.

Denna skrift är, så vidt vi veta, den första, som blifvit utgifven i ändamål att upplysa vår allmoge om vigten och arten af en rätt folkuppfostran, och förf:n har på ett lyckligt sätt förstått att lämpa språk och framställning derefter, utan att dock förbise den bildade läsarens anspråk. Arbetet är indeladt i trenne hufvudafdelningar, en för hvardera af de ämnen, som antydas i titeln.

Skolans ändamål, säger förf:n, är att *hjelpa* föräldrarne att göra sina barn till gudfruktiga, upplysta och verksamma menniskor och medborgare. Men härtill fordras icke uppodlandet af blott en och annan förmögenhet. Det gäller *hela* menniskan, till kropp och själ. Vi lära för lifvet, ej för skolan. Den, som icke i ungdomen får den rätta blicken för *lifvet* och *dess fordringar*, den rätta riktningen i fråga om *kunskaper och färdigheter*, den, som icke i ungdomen lärt att *tygla sina lustar* och *få herravälde öfver sig sjelf genom en rätt uppfostran af sin vilja*, den må sedan, vid äldre år, arbeta aldrig så mycket, så skall han aldrig kunna fullt godtgöra det försummade.

Bland medlen eller läroämnena ställer förf:n, såsom svenska folket af *ålder* varit vandt, *religionsundervisningen* främst och upphäfver sålunda den ofta yttrade farhågan att folkskolans yngre målsmän skulle, med Amerikas föredöme för ögonen, derifrån vilja förvisa denna undervisning. Men om förf:n sålunda med rätta vidhåller gammal god sed i detta fall, ifrar han så mycket allvarligare emot den gamla osed som gjort denna den mest lefvande af all undervisning till en död lexläsning.

Väl erkänner han det som godt och riktigt, att man i

barndomen får kristendomens höga och sköna läror inpreglade i minnet för hela lifvet, till ett fast ankare att hålla sig vid i nödens och frestelsens stund. »Men det är icke nog att hafva dessa läror i minnet. De måste ha blifvit till kött och blod inom oss. De måste hafva gått in i och smält tillsammans med våra öfriga kunskaper och blifvit likasom sjelfva själen i dem.» Denna tanke fasthåller förf:n vid framställningen af alla de öfriga läroämnena och låter sålunda hela undervisningen utveckla sig såsom en lefvande organism, sammanhållen af den inneboende själen och genomträngd af dess eviga lif. Den första religionsundervisningen bör dock, enligt hans tanke, vara endast uppfostran, medelst goda föredömen samt muntliga berättelser, hvarigenom barnens känsla och föreställning beredas för emottagande af sjelfva kunskapen, denna senare koncentrerad kring Kristi historia såsom dess medelpunkt och kärna.

Det beror för öfrigt, menar han, icke så mycket på måttet af undervisningen som på *andan och riktningen* deraf. »Måttet af den väckelse och daning, det religiösa sinnet erhåller, kan deremot aldrig blifva för stort.»

Närmast efter den uppfostran af känsla, sinnelag, håg och vilja, som religionsundervisningen skall meddela, ställer förf:n den, som genom *helsolära, kroppsöfningar och lekar* utvecklar kroppen till helse, smidighet och styrka. Derefter kommer slutligen *förståndsförmögenheternas och de högre sinnen* utbildning, samt meddelande af de för det enskilda och allmänna lifvet oundgängligaste kunskaper. Hit räknas *läse- och talöfningar, skrif-, tecknings- och räkneöfningar*, samt *formlära; naturlära och geografi, fosterlandskunskap, samhälls- och värlständslära* samt de första handgreppen i jordens och växternas behandling, eller *trädgårdsodling*.

Vi kunna ej följa förf:n vid granskningen af de olika läroämnena och påpeka blott, såsom framstående momenter af den i allmänhet förträffliga framställningen, kapitlet om härdande lekar och kroppsöfningar samt motiveringen af sång- och ritundervisningen såsom medel för skönhets sinnets väckande och uppodling.

»Ni tycker kanske jag går för långt,» säger förf:n, »då jag påstår att äfven detta sinnes uppfostrande tillhör folkskolan; men hör mig, och jag tror att ni till slut skall gifva mig rätt.

»Har ni ej mången gång känt ert, af det stränga arbetet likasom tillhårdnade sinne, vekna eller mjukna vid anblicken af något rätt vackert i naturen, eller vid afhörandet af en skön sång, och har ni ej dervid erfarit en glädje af särskild art och tänkt, halft omedvetet vid er själf: 'hvad Gud är god! Nå väl? hvaraf kommer detta, tror ni, om ej deraf att Gud uppenbarar sig för oss äfven i det som är vackert. Att nu låta sinnet för detta vackra, som i sitt innersta väsende är gudomligt, förblifva ouppfostradt, det vore ju att lemna en vigtig del af människans beröring med Gud å sido, och låta ett af själens rikaste källsprång utsina och dermed utestänga sig från de bästa, de ädlaste fröjder.»

Men arbetarens lif är tungt och glädjelöst nog ändå, menar förf:n, och kommer så helt vänligt öfverens med sin läsare, att också skönhetsinnet bör i skolan få väckelse och uppfostran. Dessutom blir i hans tanke en människa med aldrig så stora färdigheter och insigter, men utan sinne för det vackra, alltid till sin själ ofärdig, en blott half människa, och detta är af allt hvad han mest fruktar.

Framställningen af den praktiska nyttan af räkne- och formlära samt af undervisningen i naturlära och trädgårdsodling är ypperlig. Äfven ifråga om de för folkskolan och för vår undervisning i allmänhet fremmande ämnen, hvilka förf:n kallar *fosterlandskunskap*, *samhälls-* och *välståndslära*, lemnas goda och öfvertygande skäl, som synas oss böra kraftigt verka på vår svenska allmoges sunda och praktiska omdöme. Här, om någonsin, kommer förf:ns valspråk *vi lära för lifvet och icke för skolan* till sin rätt, och det förefaller oss som skulle vårt åkerbruk och vår industri få sitt bästa skydd, om de här gifna vinkarne blefve praktiskt genomförda.

Kapitlet om skollag, skolvård, skolkostnad m. m. måste vi lemna åt andra att bedöma, i det vi blott påpeka planen, såsom i vår tanke både klok och god, samt instämma i påståendet, att en alltför sträng sparsamhet för skolan blir miss-hushållning, på samma gång vi dock erkänna, att man i våra större städer mångenstädes varit böjd att slå öfver till den motsatta ytterligheten, i det en verklig lyx blifvit utvecklad i byggande och i inredning af skolhus.

En liten protest ville vi äfven inlägga mot den något ytliga framställningen af de bevekelsegrunder, som skulle ledt Gustaf Wasa till genomförande af reformationen; icke

derföre, att vi antaga förf:n:s hela åsigt i ämnet vara uttalad i de ord, han här yttrar, men emedan vi tro det vara farligt, att, om ock blott i förbigående, eller på det flygtigaste sätt antyda, att sådana, i samhällets hjertrötter ingripande omstörningar kunna ske utan af de heligaste bevekelsegrunder.

Slutligen skildras folkskolans *verkningar* i religiöst och sedligt hänseende, dess inflytande på det medborgerliga och borgerliga lifvet samt hemlifvet, äfvensom dess betydelse för arbetaren och hans förkofran, särskildt under kampen mot yttre naturförhållanden.

Påståendet att folkskolan framkallar faror för samhällets fredliga utveckling förnekas och bevis för omöjligheten deraf anföras från både samtid och forntid.

Svenska folket är ömt om sin urgamla frihet. Men hvad är frihet? Har man i okunnighetens mörker gjort sig rätt klara och bestämda begrepp derom? Har man icke ofta förblandat frihet med sjelfsväld? Och, å andra sidan, har man ej mången gång försjunkit i dvala och låtit mycken ofrihet oförmärkt innästla sig? Allt detta, emedan man varit okunnig och ej förstätt bättre. Att blifva upplyst är därför i viss mening att blifva fri. Der en god skola fått verka i rätt riktning, der aftaga brotten, minskas osedligheten och upphör arbetslösheten. Hvad man offerar på en god skola, spar man således in i framtida utgifter för fängelser, fattigvård och arbetshus. Att skolan i det öfvergångstillstånd den länge befann sig och innan den hunnit uppfostra sig sjelf, utsändt i lifvet en och annan sjelfkär narr eller toka, hvilka ansett sig för goda att tjena eller att arbeta i sitt anletes svett, och hvilka derigenom råkat på afvägar, är sorgligt nog. Men i grunden är dock detta icke så mycket skolans som den bland folket rådande okunnighetens skull, hvilken kommit den skrif- och läskunnige att tycka sig stå så högt öfver alla andra.

Låt skolan blifva hvad den bör — gif den tid att verka, slägte efter slägte, ej blott undervisande men uppfostrande — och den skall hos oss såsom i andra länder (t. ex. Schweiz, Holland och Skottland) hafva det lyckligaste inflytande på det medborgerliga och det borgerliga lifvet, såväl som på hemlifvet och de förhållanden, hvilka bestämma arbetarens ställning och framgång.

Äfven på det i våra tider så omtvistade religiösa området förer vår förf. med lika mycken värme som hofsamhet folkskolans talan och bemöter i synnerhet kraftigt den från vissa håll yttrade farhågan, att folkskolan, sådan den nya tiden uppfattat henne, skulle motarbeta kristendomen. Detta är, säger förf:n, *omöjligt*, helt enkelt därför, att skolan är kristendomens eget verk, ett barn af dess anda: ju bättre *skola* således, ju bättre kristendom. De skäl, som förefunnits till rättmätig klagan, hafva haft sin grund just i *brist* på upplysning, ej i öfverflöd deraf.

Man har insett, att folket icke lär sig tro och älska genom lexor, utan att dertill fordras tro och kärlek hos dess lärare, och med glädje helsar man också det nya kunskapsljuset, som genom fromma och kunniga lärare upptändes i våra bygder.

Visserligen är i vår tid, såsom i alla föregående tider, uppfattningen af sanning och kristendom olika, och faran ligger just deri, att kristendomens innersta väsende skulle kunna bortskymmas af de många meningarne. »Men har nu folkskolan gjort sig skyldig till något deltagande i dessa meningarnes virrvarr?» frågar förf:n. »Nej. Om Kristus läres der samma lära som i kyrkan, tolkad efter den utläggning som Luther gifvit. Hon kan således icke anklagas för att söka upplösa det begrepp om Kristus, som man i århundraden hyllat såsom det för oss menniskor dyrbaraste och mest välsignelserika.

»Men skulle en gång olika trossamfund splittra oss i skiljda kyrkor», fortfar han, »så låtom oss dock hoppas att *skolan*, höjd öfver dessa meningsstrider, i Kristi namn fortsätter sin verksamhet och sålunda samlar de vilna viljorna i det namnet till att alltmera stärka och befästa ljusets rike.»

Sedan förf:n sålunda redogjort för skolans *ändamål*, *medel* och *verknningar*, meddelar han en ganska utförlig öfversigt af folkskolans ställning i den skandinaviska norden samt i en del andra kristna länder.

Vi hafva i vår korta öfversigt låtit boken så mycket som möjligt tala för sig sjelf och vi tro oss ej behöfva tillägga många ord, för att öfvertyga våra läsare, att det är en god bok, som gör heder ej blott åt sin författare, men äfven åt det folk, till hvilket man med hopp om framgång kan tala ur denna ton.

Och framgången kan icke gerna vara tvifvelaktig. Sjelf stående utom och öfver partierna, synes författaren, genom den förenade kärlek och klokhet, mod och saktmod, tro och insigt, hvarmed han går till väga, bättre än någon egnad att försona olika tänkande och anvisa den medelväg mellan ytterligheterna, om hvilka alla kunna förena sig, emedan den är sanningens.

Man må tillhöra hvilken bildningsgrad och hvilken meningsfraktion som helst, man må till och med i vissa detaljer förblifva af olika tanke med förf:n, men har man en gång indragits i hans åskådningssätt, kastat en blick in i folkskolan, sådan han vill hafva den, och insupit något af den på engång fromma och friska ande, som råder derinne, stannar man ovilkorligen vid den tanken: *så borde det vara! så måste det blifva!*

Detta är icke någon blott personlig erfarenhet. Vi hafva varit i tillfälle att följa boken på dess väg genom de mest olika kretsar, från fursteboningen till byskolelärarens tarfliga bostad och den fattiga jordbrukarens stuga — och öfver allt funnit den helsad med samma glada tillfredsställelse.

»Den boken är ett språkrör för hela vår skollärare-corps,» sade den nitiske läraren i en folkskola på landet, till hvilken vi lånat arbetet, med begäran att få höra hans omdöme derom. »Vissa stycken deraf,» tillade han, »äro verkliga kraftspråk, gällande för alla folk och alla tider.»

Från den fattige jordbrukaren återkom vårt lån med följande intyg: »Sådana skolor som den mannen föreskrifver, vore en sann välsignelse. Barnen behöfva lära något mera i skolan än blott läsa *).»

Vi kunde anföra flera liknande yttranden, men detta må vara nog för att visa, att boken, rätt emottagen, borde kunna bilda en vändpunkt i folkskolans och dermed kanske äfven i folkets egen innersta historia, samt att den ädle och varm-hjertade förf:n, den outtröttlige nyodlaren af folk litteraturens obygdher härmed gjort sig väl förtjent af vår tacksamhet.

Möjligen skulle man dock vid en sista återblick på den löftesrika nyodlingen kunna frukta, att arbetet på vissa punkter ej bedrifvits med nog kraftig hand; att yxan ej bitit

*) Af en bland våra mest framstående folkskolelärarinnor begärde vi i första rummet ett omdöme om boken, men hafva, tyvärr, ej fått vår begäran uppfylld.

nog hårdt — att plögen ej skurit nog djupt. Ett folk, som i vissa trakter låtit sig af vinningslystnadens frivilligt eller ofrivilligt utlagda frestelser i massa depraveras; ett folk, som klagat att skaror af arbetsföra unga män drifva tiggande omkring i landet, vägrande att bortbyta dagdrifvarens sorglösare yrke mot ett erbjudet arbete; ett folk, som står så sorgligt högt i osedlighets-tabellernas kolumner — hvars brottmåls-statistik utvisar barnamordens växande antal och hvars polisannaler berättar om ogerningar så gräsliga som den, för hvilken *en qvinna* (!) i dessa dagar afvaktar sin dom; — ett folk, hvars ofta med rätta lofordade karakter dock ännu fördunklas af sådana fläckar, hade det ej, för att öfvertygas om en rätt folkuppfostrans nödvändighet kräft några bjertare exempel jemte det af »Petter Nilssons döttrar», några strängare, mera väckande erinringar, jemte de blida om sedernas förmildring, slagsmålens aftagande m. m.?

Vi fråga endast — må författaren själf svara.

Ännu en annan fruktan skulle man kunna hysa med afseende på bokens stora omfång, hvilket, oaktadt det relativt billiga priset (1,90), kommer att göra den oåtkomlig för flertalet af dem, hvilka den i första rummet är afsedd att tjena. Som den emellertid afhandlar en lifsfråga, ej blott för allmogen, men för hela folket, och dessutom kan tjena till ledning för uppfostrare inom alla samhällsklasser, hoppas vi, att en rask afsättning af den första upplagan inom kort må möjliggöra en godtköpsupplaga i sammanträngd form att, till så lågt pris som möjligt, spridas bland massan af den fattigare befolkningen. Intilldess vore det dock en god sak, om, genom landstingens och skolstyrelsernas försorg, ett exemplar af den värdefulla folkskriften komme hvarje sockenbibliothek och större folkskola till del. En början härtill är redan gjord inom Stockholm *) och landsorten plägar ej i allmänanda af denna art stå hufvudstaden efter.

Der den *allmänna* andan fattas, är ju dessutom godt tillfälle för den *enskilda* att framträda och verka för en god sak, något som också ofta skett, just ifråga om sockenboksamlingar och detta ej sällan genom qvinnan, hvilken här,

*) Boken är nemligen antecknad bland de första inköp, som på det nya året skall göras för Ad. Fredriks församlings folkbibliothek — ett af de rikhaltigaste och mest anlidade i hufvudstaden.

såsom på de flesta områden, eger stor makt, endast hon har en rätt vilja.

Men vår uppsats har redan öfverskridit det omfång, som blifvit den tillmätt, och vi måste skynda att med en flyktig återblick på de trenne arbeten vi här omnämnt söka uppsåra deras inbördes förhållande och samfällda betydelse.

Hvar för sig och inom sitt område af stor vigt synas de nemligen derjemte hafva en mera omfattande, *gemensam* betydelse, såsom i sig innebärande det offentliga uttrycket af det högsta och bästa, hvartill vår allmänna undervisning för närvarande syftar inom *den lärda skolan*, så väl som inom *den högre qvinliga undervisningen* och inom *folkskolan*.

Att på grund häraf bestämma den allmänna karakteren af hela vårt undervisningsväsende skulle dock vida öfverstiga vår förmåga; vår mening är blott att söka antyda dess ståndpunkt i ett afseende, i det vi taga till utgångspunkt för våra iakttagelser den strid, som genomgår alla läroanstalter — den stora, som vi kalla *lifvet*, så väl som den lilla vi kalla *skolan* — och i så väsendtlig mån bestämmer deras art och riktning. Det är striden mellan *form* och *innehåll*, *bokstaf* och *anda* — *lag* och *evangelium*.

Följer man nu denna strid inom den allmänna undervisningens olika områden hos oss, så synes den på det högre stadiet eller inom *den lärda skolan* ännu fortgå med temligen jemnt fördelad styrka, om ock bokstafven i vissa fall tillkämpar sig en tillfällig seger öfver anden, lagen öfver evangelium. Inom *den qvinliga undervisningen* åter synes det formalistiska elementet hafva tillvunnit sig en bestämd öfvervigt, hvaremot i *folkskolan* innehållet icke blott sträfvar att genomtränga formen, men på vissa punkter röjer en benägenhet att skjuta den åsido.

I det vi sålunda sökt gifva en samlad bild af de spridda intryck vi erfarit af de nämnda skrifterna, vilja vi dock visst icke förneka att mycket kan i tillämpningen taga sig annorlunda ut, såsom vi ock ifråga om seminariets lärokurser antydde. Hvad särskildt dessa lärokurser beträffar, var det kanske deras uppgift, att företrädesvis framhålla *formen* för undervisningen, hvaremot *andan* och riktningen deraf måhända blott i en allmän undervisningsplan kunnat rätt klart framträda. Det faktum att ingen sådan plan blifvit

framlagd inför offentligheten, att man endast i fråga om *formen* ansett sig böra vädja till föräldrars och den öfriga allmänhetens omdöme, utan att gifva annat än flygtiga, aflägsna vinkar om den ande, hvaraf *formen* skall besjålas, torde dock rättfärdiga den föreställningen, att en viss dragningskraft till bokstafven, en viss förkärlek för lagen framför evangelium, gör sig gällande inom läroverket i dess helhet.

Starkast framträder utan tvifvel det formalistiska elementet på religionsundervisningens område, så väl i *lärokurserna* som i *diskussionerna vid lärarmötet*, hvaremot *folkskolans målsman* i sin uppfattning af detta ämne röjer en viss benägenhet att skjuta *formen* åsido. Båda tendenserna kunna, såsom bekant, leda till farliga ytterligheter. Likasom den herrligaste dryck går förlorad, om man ej eger ett kärl att upphemta och förvara den uti, så blir å andra sidan äfven den kostbaraste dryckesbägare värdelös för den törstande, om den räcket honom utan innehåll. Medelvägen är här såsom alltid svår att hitta. Vi veta blott *En*, som kan visa oss dit. Det är den gudomlige läraren, Mästaren öfver alla, Han som sagt: »*Jag är icke kommen till att upplossa utan till att fullkomna.*»

Mätte dessa ord blifva den ledande grundtanken i vårt undervisningsväsende, och det skall fortgå, väl icke utan strid — strid är vilkoret för lif på alla områden och sålunda äfven här — men med en alltmera medveten kraft, bärande folket framåt, uppåt, till allt högre frihet, allt klarare ljus!

Med denna ur djupet af vårt hjerta uttalade önskan lemna vi våra läsare, bedjande dem öfverse med de många bristerna i vår framställning, samt förklarande oss villiga att (under afdelningen »Öppen talan») tacksamt emottaga alla de rättelser, den kan kräfva, och som kunna tjena till att bättre belysa det för oss alla så viktiga ämnet *).

Esselde.

*) Från ett par personer, hvilka gjort undervisningen till sin uppgift, hafva vi redan erhållit skriftliga meddelanden, hvilka röja samstämmighet med oss, och till hvilka vi en annan gång med nöje skola återkomma.

Dikter af Robert v. Krämer.

Hvem råkar ej gerna gamla bekanta, helst sådana, hvilka man har att tacka för många stunder af omvexlande nöje, njutning och — förtret? Hvem älskar ej att vid sådana återseenden uppsöka och igenfinna karakterens djupare, outplånliga drag, att pröfva viljans stål och hjertats glöd och finna dem desamma som förut? Hvem har ej till och med sitt nöje uti att med ett halfördoldt smålöje känna igen de gamla egensinnigheterna, som förtretat, de gamla kantigheterna i lynnet, som fordom sårat oss?

Ett nöje af denna art — blandadt, men därför icke mindre verkligt — är det, man erfar vid genomläsningen af ofvannämnda dikter, der skalden

»af en och annan årgång vågat

till torgs att föra hvad hans vingård gifvit.»

Det är ett rikt vin han sålunda bjuder oss — blandadt, af skiljda skördar, det starka med det eldiga, det bittra med — just icke det ljufva — men dock det lätta, fina — tillsatt då och då med en egendomlig, sträf bismak, förrådande dessa experimenter, med hvilka odlaren roar sig att af- tvinga naturen nya arter, eller *oarter*, blott och bart för nyhetens skull.

Eget nog har författaren, oaktadt han liknat sin diktsamling vid en vinskörd, ingen enda sång, inspirerad af vinet och knappast heller någon af kärleken — dessa båda grundkällor för skaldeingifvelsen fordomdags. Frånvaron af den ena bryr oss föga, men frånvaron af den andra kunde kanske förtjena sitt eget lilla kapitel.

Väl påträffar man i diktsamlingen åtskilliga qvinnofigurer skildrade i mer och mindre varm färgton, några kärleksförklaringar med och utan rim och reson; ja, till och med en hel serie små sånger, alla kretsande kring och sammanhållna af en qvinnas bild och namn; men hvad finner man vid en närmare pröfning af den känsla, som dikterat dessa stycken? — En ungdomsflamma med ett rysligt tillämnadt slut; en så kallad olycklig passion, hotande sitt koketta föremål med en fasansfull blandning af »kärlek, hat och skräck» — droppvis samlad i en krater, hvilken slutligen »sin lava röd mot hennes gård (?) sågs slunga våga» — allt dock

uppenbarligen ej så illa ment som icke *värre sagdt*; — slutligen några flygtiga tycken, småningom koncentrerade på Henriettasångernas föremål och gifvande sig uttryck i en fin courtoisie, en ridderlig hyllning; — det är allt. Den djupare, hela väsendet genomträngande, på en gång eldande och renande känsla, som allena förtjenar namn af kärlek — den söker man förgäfvets.

Författaren står dock i detta afseende icke ensam. Tvärtom tycker man sig hos flertalet af våra nu levande skalder iakttaga samma frånvaro af den sanna, den äkta kärlekens element, och detta äfven hos dem, hvilka i allmänhet gå och gälla, och kanske sjelfva anse sig för kärlekssångare par préférence. Vi påminna t. ex. om åtskilliga bland de så kallade »Sju signaturerna».

Men hvad är då orsaken till denna frånvaro? frågar man sig ovilkorligen. Har kärleken i våra dagar blifvit mera *verklig* och så kommit att förakta sitt gamla rum i dikt och saga? Eller gömmer den sig ännu osynlig der, lik det bundna värmets? — (något som väl låter tänka sig ifråga om de ofvannämnda Henriettasångerna). Eller skulle det der svalget mellan mannen och qvinnan, öfver hvilket vi hört den franske filosofen och den norske Kirkesangeren samtidigt klaga*) börjat bilda sig äfven i fråga om uppfattningen af hvad som är kärlek och icke kärlek? — Allt detta är frågor, som det skulle vara af stort intresse att få besvarade, och för hvilkas närmare pröfning vi med nöje skulle lemna rum i tidskriften. Sjelfva våga vi ej framlägga någon annan lösning deraf, än den indirekta, som möjligen kan innebäras i ett och annat ord, uppfångadt från unga och rosiga läppar — ty dem hör ju af ålder domslutet till i dylika frågor. Så skulle vi t. ex. kunna meddela utslaget, fälldt af en sådan areopag öfver några af våra yngre skalder äfvensom öfver ett litet stycke af Hauch, åsyftande att jemföra den qvinliga anden med den manliga; — och slutligen skulle vi, för att återkomma till Robert v. Kræmer, redan här på färsk gerning, kunna anföra en ung flickas kritik af det lilla stycket i hans diktsamling, som bär namn af *Rimmet* och som slutar med orden:

»Ack, rimmet, det är mycket likt en qvinna:

Om rätt det älskas, lyder det på stund.»

*) Se art. »Om Norges qvinnor» i föregående häfte.

»Hm! jag undrar, om det är så alldeles säkert!» inföll efter slutad läsning den unga flickan och hennes vackra ögon strålade af ett skalkaktigt trots, som dock minuten derefter vek för en djupare och varmare stråle, i det hon halfhögt tillade: »Om qvinnan *endast* lyder, tror jag hvarken, att hon *älskar* eller *älskas* rätt.»

Med denna lilla indirekta kritik lemna vi det omtvistade kärleksgebietet och öfvergå till glanspunkten i den rika diktsamlingen. Dit räkna vi i första rummet karakters- och naturskildringarne, hvilka ej sällan närma sig historiemålningens och kulturbildernas område och lemna hos läsaren ett djupt och lefvande intryck. Vi hänvisa å ena sidan till de mästerliga skildringarne af Atterboms skaldepersonglighet, af ökenfaren baron Neiman, m. fl., å den andra till Gotlands- och Sörmlandsbilderna, Svangstrandsvejen, Barcelona och slutligen äfven till bilden af *Österns drottning*, oaktadt det något för ogenomträngliga dunkel, som hvilat deröfver.

Hvilket uppfriskande nöje är det icke t. ex. att följa skalden på hans färd öfver Östersjön, då

»Med långt utrullad rökflagg, eld i bröstet,
Med skummig drifva framför spetsig bog,
Bland gröna böljor bryter fram vårt ångskepp.
Hvarthän? Jag ser blott haf och sky. Hur ödsligt!
Men der — hvad skymtar der vid horisonten?
En ö, en högbrant strand. Dithän, du drake god!»

Och medan skeppet nalkas den gamla hansestaden, hur gerna låta vi ej skalden frammana hägringarne af den gamla tiden, för att sedan vid hans hand uppsöka de sköna lemningarne af dess storverk. Följ honom t. ex. till S:t Karin och låt honom förklara för dig intrycket af dess skönhet.

»S:t Karin, skönsta bland de sköna systrar,
Hur kysk din fågring, jungfru, himlavigd.
Två smärta pelarrader; mörka murar,
Med smala spetsbågsfönster; bräckta bågar,
Af en förtrollning hämmade i fallet,
Och ljus och skuggors lek på golfvets gröna gräs!

— — — — —
Om byggnadskonsten, som man plägar säga,
År frusen tonkonst, stenförbytt musik,
Hvem vet? S:t Karins nordiskt kyska skönhet,
Kanbända är den murad upp af visan

Om »liten Karin», stjernan ibland tärnor,
Som valde dygd och död framför en konungs gunst?»

Eller följ med, när skalden smyger sig uppför den trånga lönntrappan, som leder upp på spetsen af Nicolaikyrkans hvalf, och låt honom visa dig den omätliga utsigten, eller — se der!

» — — — — der är ett öppet hål i hvalfvet,
Du blickar ned och studsar häpen till,
När djupet under dig nu först du märker,
Det är som stundom, när en klostertsaga,
En from legend halft leende du läser,
Men plötsligt varseblir dess gömda menings djup.»

Följ honom slutligen på färden omkring ön, låt honom afspegla för dig dess skiftande bilder och lyssna vid återkomsten till hans tysta frågor:

»I hvad och hvilket göms väl poesin?
I hoppets löftesrika framtidsdrömmar?
I häfdens stora minnens helga rysning
I lundens ro; i storm på gränslös bölja?»

och när, för att finna svaret,

»Bland strängars mängd försagd han grep ett svagt accord.»
så lyssna ännu!

Men kanske låter du honom hellre inbjuda dig till *Källan vid Svangstrandsvejen* och visa dig hur

»Jernet borrhades in djupt uti hållarne,
Klippan sprängdes itu; fram utur remnorna
Sprang den kyliga källan,
Urfjällsådrornas lifskristall!
Djup är klyftan och sval; öfver den hänger en
Mångkrökt buske af lind, blommig och doftande.
Strålen faller derunder,
Svalkar luften med evig dagg.»

Hvila då ut på stenbänken der han ger dig en plats, och

» — — stilla den brännande
Törstens ifriga trängtan.

Blickar sedan du upp, ser öfver hufvudet
»Klevens» skogiga brant resa sig stupande,
Rys ej: jätten är storsint,
Trygg är sådan en mygg, som du.»

Eller följ honom på hans utflygt i en *Sörmländsk natur* och

erkänn med honom, att, om än söderns landskap är mjukare och fjällbygdens mera stort,

»Man finner dock på intetdera stället
Natur så angenäm till dagligt bruk.

Små taflor eknatur i ram af fur,
Ett galleri af scener för idyller,
Dem vänlig prosa med gestalter fyller:
Der har du Sörmlands älskliga natur!»

Men vi komma aldrig hem igen, om vi på detta sätt lustvandra med skalden. Och dertill hafva vi ännu en sida af hans rika skaldskap, ännu en sträng på hans mångtoniga lyra oberörd. Det är den, med hvilken han djupast anslår strängspelet i sin läsares bröst (så vidt der finnes rum för ett sådant) — den hvilken inblandar sina gripande tonfall redan i en och annan af de nämnda sångerna, i *Notturmon.* i *Stormen*, i den egendomliga varningsappellen, *Lös af!* m. fl., men som först rätt klingat ut i den gripande slutsången: *Ellofte timman*, hvars enda fel är, att den slutar med en dissonans. Vi hoppas dock, att skalden ej länge skall låta oss vänta på upplösningen, till hvilken vi till och med skulle vilja angifva grundtonen — om vi vågade. Men vi hafva kanske redan vågat alltför mycket under detta första småprat och sluta därför, tilläggande en hjertlig tack för de goda minnen, den vackra diktsamlingen skänkt oss.

Esselde.

LIV. EN LITEN VERLD.

(*Skildring ur verkligheten.*)

»Men bäst af allt i verlden är hemmets lilla verld!» Så sjöng nyligen en mästarinna i att sjunga*). Dessa ord anslago mig lifligt; de hafva ljudit inom mig och framkallat ur mitt minne den ena lilla verlden efter den andra, på hvilka de med skäl kunna tillämpas. Får jag inbjuda dig, värde läsare, i en af dessa små verldar — den minsta af dem alla? Men jag säger dig på förhand: förlustelser, beqvämligheter, eller hvad till det timliga lifvets njutningar hörer, kan hon icke skänka dig, ty hon är i fullaste betydelse

*) T. K.

ringa och oansenlig. Min lilla värld gömmer sig i tysta skogen, ett torftak betäcker henne, en smal stig och en låg dörr föra ditin — och derinne sitta endast två menlösa barn, det ena sexton, det andra sextio år gammalt, samt en svartgrå katt. Men hon har ock andra kännemärken. Hon kan sägas tillhöra det, som är trångt på alla sidor och »hafver tvång i världen»; nöd i olika gestalt har fått henne fatt; sjukdom, svaghet, lythet och fattigdom hafva ristat sin teckenskrift på allt hvad hon innehåller, med undantag dock af katten, som har det förträffligt för sin del, ty han störes af intet; han har för hvarje dag rättsteken i hemmet, och fogelsteken i skogen, ja — ibland försakas för honom till och med hela »mjölksqvätten», som kan vara att tillgå i det gamla väggskåpet med sin vingliga dörr på ett gångjern. Katten är en kär vän — men på det ingen må anse honom en lyxartikel under så dåliga omständigheter, så må nämnas, att han är outhärlig — icke för sällskaps skull — utan för rättornas skull.

Så ser hon ut min lilla värld! Undrar nu någon huru denna — så arm och usel — kan kallas »det bästa i världen», så se här skälet: Gud hade tagit sin boning deri, Gud, som utväljer just det för världen ringa och oansenliga; och jag har velat inbjuda dig dit, min läsare, för att få visa dig en medmänniska, som herrligt vittnar om sanningen af de orden: Gudaktighet med ett förnöjdt sinne är en stor vinning — en sanning, som vi aldrig nog kunna påminnas om, eller se målad för våra ögon, tills den blifvit en erfaren sanning, äfven *uti* oss, uti våra egna hjertan. Den lilla världens egarinna, som jag nyss omnämnt, hon bar sin nöd, sitt betryck (hon bär dem nu icke mer, ty det första är förgånget) — icke blott med tålmod och förnöjsamhet, utan, hvad mera är, med glädje — allt för den öfversvinneliga glädje hon egde i lefvande tro på Honom, som för henne kommit i världen, lidit och dött.

Lyckliga lilla värld! Gömd i skogen, tryckt af nöden, bräcklig, mörk, syndig; men — ditt namn inskrifvet i Lifsens bok!

Det var i början af Juli månad. Med budskapet om en ny dag och en ny nåd uppgick på himlahvalfvet den klaraste sol; hon utbredde sin glans vidt omkring och kyss-

te med varma strålar skog och mark, berg och dal. Samma morgonhelsning fick äfven Clarelffvens breda vattenfåra, der hon ilade fram i rastlös fart längs kuperade, än trädbeväxta, än odlade stränder; ja, solen tycktes nästan med mera omsorg vända sig till detta naturens barn, än till de öfriga föremålen, ty hon samlade sina strålar derpå, liksom ville hon nedtränga med värma och ljus i dess kalla, mörka djup; men den otacksamma å sin sida tycktes ej böjd för dylikt intrång. »Claran» ville vara sådan hon var, hon begrep icke ljuset och fortsatte oförändradt sitt rastlösa lopp, läggande det ena lilla vecket af sin blåa slöja öfver det andra till hinder för solen — och egen upplysning; en talande bild i allt detta af sjelfva människan; ty då nådens sol med kärleksfull omsorg söker nedtränga i hennes kalla och mörka djup, det obotfärdiga hjertat, så är icke heller hon böjd för dylika intrång; äfven hon ville vara sådan hon är och fortsätter i sitt naturliga sinne ett rastlöst verldslopp — läggande den ena fliken af »orättfärdighetens klädnad» öfver den andra till hinder för nåden och egen välfärd.

Född och fostrad bland de *Norske Fjelde* är Clarelffven en Norges dotter. I begynnelsens dunkla urtid och då ungdomsblodet kokade som häftigast i hennes ådror, föreställer jag mig att hon ville besöka nabolandet. Hon kom, fann behag till detta land, tog ett nytt namn och blef — svenska; hon älskade Sverige såsom hon älskade Norge och sammanknöt med sitt breda silfverband — starkare än någon Novemberförening — de båda grannrikena med hvarandra, dermed liksom ropande till folken från naturens store Skapare: varen bröder i enighet och kärlek! Hvem vet om hon icke äfven med sin våg kysser Danmarks strand, hviskande om skandinavism och nordisk enhet — ja, än mer: kanske har hon förskaffat sig en undervattenskabel ända till Suomis land för telegram i samma ämne; men jag vågar inga vidare föreställningar! — Bort med fantasierna, detta ogräs, dessa »klängväxter kring verklighetens stam», ropar realisten — och — tänk! om det skulle gömma sig en sådan i någon af mina ärade läsare!

På vissa punkter är Clarelffven en väldig ström; än här, än der rusar hon vildt utför branta berghällar och rasar i skummande vrede efter den hårda medfart hon derunder rönt. Munkfors, Dejefors, Forshaga o. s. v. äro ställen, hvarest

hon så i ursinne rasar. Efter dylika stora fall, och föröfrigt der stränderna äro höga eller gå i starkare krökningar, är hon skoningslös och våldsam, ty hon neddrager bit efter bit af den lossnande sandbanken i sitt sköte och undergräver såmedelst jordytan tills denna slutligen med ett brakande ljud nedstörtar, dragande med sig stora fullväxta träd, buskar och — sorgliga syn! — de hundratals små strandsvalor, som i sandväggen haft sina fridfulla bon. Nicander var en gång nära att omkomma i Clarelvens blåa bölja, i följd just af ett sådant jordras; men utgången blef lycklig och »den klingande skalden», som han kallas af en sin biograf, besjög sin räddning kort derefter i ett gladt lag med följande improviserade vers:

»Clara, du ystra, du blåögda flicka,
 Gerna din skål jag i drufvan vill dricka,
 Gerna besjunga och prisa ditt namn,
 Att du som brudgum ej tog mig i famn!»

Strax nedanför ett större fall förenar sig Clarelven med en liten insjö af täckaste slag, hvars små iuddar utskjutande stränder prydas af mjuka skogspartier. Längst bort i bakgrunden reser sig ett högt, majestätiskt berg med sin nästan lodräta vägg nedstupande i vattnet. Utländingar hafva prisat utsigten öfver denna lilla sjö och liknat fondpartiet vid ingenting mindre än det herrliga Drachenfels vid Rhen.

På en smal landtunga, bildad af Clarelvens förening med nyssnämnda sjö, ligger ett större herregods med sin trädgård och park. Den hvitrappade manbyggningen är vacker och isynnerhet omtyckt för sin lätta, behagliga stil. Fyra hvita flyglar ligga på ömse sidor om en stor, något slutande gård, prydd med saftiga gräsvallar, samt lindar, lönnar och hängbjörkar af betydlig storlek och ståtlig hållning, liknande gamla veteraner, de der lärt sig livvets allvar. Nedanom gården vidtager parken, hvilken — vacker och skuggrik — sträcker sig till landtungans yttersta udde. Här står ett hvitmenadt Herrans tempel — enkelt och fridfullt. Det är en liten korskyrka utan torn och utan annan prydnad än ett i mångfaldiga afsatser brutet tak. Lummiga trädgrupper och vårdade grafkullar omgifva kyrkan; elfven, belägen blott några famnar ifrån kyrkogården, ligger djupt nedanför denna senare, ty stranden är här mycket hög.

Det var den herrligaste sommarmorgon. Kyrkoklockorna

i den rödmålade klockstapel, hvars runda kupol höjer sig öfver trädkronorna, hade nyss ringt åtta på morgonen. Allt lif var i rörelse. Luftens innevånare sjöngo sitt *Te Deum* öfver den nya dagen; gräs, blad och blommor glittrade af daggperlor, och människorna — de sysslade och sysslade med sitt mångahanda.

En stund efter morgonringningen utträdde från en af flyglarne ett — för att låna ett uttryck, som skall vara betecknande — »bättre klädt fruntimmer», med hatt på hufvudet och halfhandskar på händerna. I ena handen bar hon en liten mjölkflaska, i den andra en mark smör och några nybakade rågkakor, allt inknutet i en halsduk. Smöret och mjölken voro köpta, rågkakorna tiggda. Med skyndsamma steg gick hon gården utför, tagande sedan vägen åt kyrkan. Kommen inom de svarta portarne vid kyrkogården följde hon en smal fotstig utför den härstädes höga elfstranden ända ned till sjelfva elfkanten, hvarest en liten grönmålad båt låg, förtöjd med sina åror och sitt roder. På en hvit rand kring öfra båtkanten stod att läsa namnet »Elfsnabben» och inuti båtförren stodo initialbokstäfverna af egarinnans, det nu kommande fruntimmers, namn. Hvem var hon? Åh, en bit blott af den surdeg, som kallas mensklighet, ett stoftgrand i skapelsens stora rike med det till sin betydelse alltför höga namnet Elisabeth; det är hvad man om henne kan säga — och det torde för denna gång vara nog.

Elisabeth lösgjorde båten, hoppade uti och stötte ut ifrån land. Lätt som en fjäder gungade den lilla farkosten på vattnet. Ack, hvad det var roligt att så ro på Clarelfven i frisk, herrlig morgonluft, i gladt sinne och — i egen båt! »Mamsell är styf att ro,» sade ofta den gamle färjkarlen, som här höll trafiken öppen öfver elfven, och detta hans *styf* motsvarade fullkomligt en professors i Upsala »cum laude».

Snart voro båt och roddarinna ur sigte. Hvita svanor af skum från det närbelägna vattenfallets stora svan-koloni följde med i det längsta och liksom täflade om försprånget, men Elfsnabben var för snabb, de blefvo slutligen efter, Stora laxar hoppade upp öfver vattenbrynet, för att åse täflingsstriden, under det att viporna flygande vid stranden uppmuntrade den med sina gälla dubbeltoner; — jägarhornet

ackompagnerade från skogen; o, hvilket lif om sommaren i de vermländska byggnaderna.

Efter en halftimmes rodd släppte Elisabeth sina åror för att hvila; ty det är tröttsamt att ro i längden. Båten fördes likafullt framåt af strömmen. Under hvilostunden framtog hon ett bref ur klädningsfiscian, uppvek detsamma, sökte deri — och läste slutligen följande rader:

»Nu till ditt manuskript! Här i Stockholm — sjelfva härden för författares, öfversättares och skribenters smide — är ej lätt att bli af med dylikt gods; likväl har det lyckats mig med din kommission. B. har tagit manuskriptet och betalte därför — till min, och säkert äfven till din, förvåning, — 30 rdr rmt, det var ju endast *ett* skrifark. Den hederlige B., han gifver alltid med full hand, då han kan bidraga till ett godt ändamål. Jag sade honom äfven detta, då han med sin qvicka, goda min svarade: Ack, min vän, byxor har ännu aldrig någon tagit ur *luften*!

Jag är glad på din skyddslings vägnar; nu har lilla Erik sina erforderliga plagg — och du dit bekymmer, att skaffa honom dem, afhjelpt. Önska honom nej mer att vara skotte, utan låt honom vara svensk! Han nå nu efter önskan och håg möta okända öden i fremmande land med sin sjökapten». — — — —

Då dessa rader voro genomögnade, fattades årorna på nytt och det bar af, nästan *styfvere* än förut, ty en obeskriflig inre fröjd lade sin drifkraft i hvarje årtag. Ännu en stunds rodd och den oftanämnda lilla båten lade till och fastgjordes vid en på land uppkastad »läns-stock». Från ett närbeläget berg sträckte sig en tät löfskog ända ned till elfven. Elisabeth försvann i densamma med sin mjölkflaska och sitt knyte och kom efter några stegs vandring till målet för sin färd: en liten grå stuga kallad »torpköjan». På tröskeln der satt en svartgrå katt och slickade sina tassar i rolig maklighet. Plötsligt störd af denna oväntade gäst i utöfvande af sin renlighetsprincip spratt djuret till och stod i ett ögonblick på alla fyra benen med krökt rygg, resta hår och ett hväsande gap.

Innan dörren till stugan hann öppnas, hördes derinifrån orden: Mor! Mor! häftigt uttalas. Dessa ord yttrades af en midt på golfvet stående ung flicka. Huru beskrifva denna varelse? — Ofärdig till kropp och själ, med ett menings-

löst leende öfver det bleka anletet, en irrande blick och ett skratt, hvars tonlösa klang omiskänneligt förrådde fånen.

Den arma Reginas svagsinhet var dock af det stilla, lindrigare slaget, och med ett halft medvetande om sin olycka lade hon ibland handen öfver pannan, sammandrog ögonbrynen och utropade: »Herren vet hur det är!»

På en bädd af halm och trasor (men det var *rena* trasor; det var rent i den lilla stugan) låg Reginas mor lidande af en tilltagande bröstsjukdom och för tillfället sängliggande i frossfeber. Det gamla ansigtet var tärdt — många och stora lidanden kunde endast så fåra — men det hade ett uttryck af mildhet och fromhet, klarligen vittnande om den frid, som öfvergår allt förstånd; det bar inseglet af *Guds förbarmande*.

Stugans möblering utgjordes af ett skåp, en bordskifva på tvenne träbockar, en bänk och den säng, hvori den sjuka låg. En gammal spinnrock stod i spiselvrån — obegagnad sedan flera veckor.

»Kära mamsell lilla, goddag!» sade den stackars gumman med riktigt glad stämma, då Elisabeth inträdde. »Jag ligger här orkeslös ännu. Herren sänker mig djupt ned i bedröfvans ugn, men Han vet hvad jag behöver. Han vill lära mig hvad nåd är, ty jag förstår väl icke det rätt ännu. Ingen kan värdera nåden, som icke känt på bedröfvelsen, det är säkert! — Och det är så naturligt också,» tillade hon leende och slog med handen åt Elisabeth, »ty huru kan den, som ej varit nära att förgås, veta huru räddningen kännes? — Ingen mat, ingen människa ha vi sett till sedan i går morgse — men nu dukar Herren vårt bord genom er, det ser jag, Gud välsigne er!»

Dessa sistå ord uttalades med hopknäppta händer och den fröjdfullaste uppsyn, under det stora tårar — »såsom från bandet lösta perlor» — föllo utför de insjunkna kinderna.

Mor Anna i torpkojan, som nu var enka och som genomgått ett pröfningsfullt lif, hade, utom den olyckliga flickan, ännu ett barn, hennes yngsta, en gosse om tolf år. Sedan sitt nionde år hade han förtjent sitt bröd sjelf genom att om somrarne »gå vall» och om vintrarne vara »kolgosse» vid ett större jernbruk. Men kläderna, huru få kläderna? Jo, dessa skulle hans fattiga mor bestå. Och hon bestod dem

verkligen, men på så vis, att hvad hon påklädde gossen, det afklädde hon sig sjelf. Hvad hon genom spånad kunde förtjena, var ej tillräckligt, ens för hennes och Reginas lifsuppehälle, än mindre för hela familjens beklädnad tillika. Resultatet af allt detta blef slutligen, att den lille Erik — en liflig och ovanligt gudfruktig gosse — gick iklädd ett slags turk-arabisk drägt, midtemellan byxor och kjortel, och hans mor bar ett slags tunika, midtemellan stubb och klädning. Gossen hade en oöfvervinnerlig lust att blifva sjöman, men af brist på kläder kunde härvid ingenting göras. En sjökapt. H. hade lofvat medtaga honom på en resa till Brasilien, för att se om han passade för sjömanslifvet, men utfästade som vilkor, att Erik skulle hafva så och så stor garderob. Gossen grät af ångest att ej kunna få de erforderliga kläderna; modern grät också — det kära barnets sorg var äfven hennes — men hon var i allting nöjd och undergifven. »Vi måste lära oss försaka våra högsta jordiska önskingar,» sade hon till sonen. »Guds afsigter med dig vet du icke; Han ger dig nog kläder, när Han vill att du skall resa!» — Och slutligen grät äfven Elisabeth. »Kan ni ej hjälpa mig på något sätt, mamsell lilla?» hade Erik sagt till henne, och hans barnsliga, bedjande blick trängde till djupet af hennes hjerta. Ja, tänkte hon, här måste ske en reform; byxkjorteln måste blifva riktiga byxor och stubbklädningen en riktig klädning; allt måste skaffas för Eriks utstyrsel och Erik måste ut till sjös.

Genom vänners och bekantas goda hjälp lyckades ock Elisabeth få hopsamladt så mycket, att gumman fick nya kläder och Erik det mesta af hvad som fordrades för resan. Två par byxor fattades dock ännu, — hvarifrån taga dessa? Frågan upplöste sig i försöket med det förut omnämnda manuskriptet, och utgången häraf är läsaren bekant. Elisabeth kom nu för att meddela den gamla modern allt detta.

Den innerliga fröjd, som gumman härvid kände, var obeskriflig. »Gud!» utbrast hon, »Dig är ingen lik; Din kärlek och godhet för människors barn är större än himmel och jord; Du hafver vänt min suckan i fröjd, Du hafver omgjordat mig med glädje; jag är för ringa till all Din nåd emot mig!» Hennes ansigte strålade af glädje, det var som förklaradt; Elisabeth vågade ej tala på en lång stund.

O, I vise, som på »tänkats» väg allena viljen finna Gud, som

talen, skrifven och disputeren om edra, inom eder sjelfva tagna åsigter, som ransaken Skrifterna endast för att få stöd för dessa åsigter, eller för att få mästra Mästarens Ord, jag ville, att I hadn sett denna fattiga qvinna ur den fäkunniga hopen; hon hade gjort intet af allt detta, och ändock hade hon funnit sin Gud, funnit Vägen, Sanningen och Lifvet.

Då en stund förflutit efter de ord hon sist uttalat, vände hon sig till Elisabeth och sade: »Jag är så lycklig, mamsell! Kan ni tro, jag ville icke utbyta detta fattiga bo, med mina plågor och bekymmer, men med min Frälsares sällskap här, mot all verdens rikedom och grannlåt, Honom förutan?»

»Ja! mor Anna,» svarade Elisabeth, »det tror jag fullt och fast! Hvad ni verkligen är lycklig, som har en så stark tro!»

»Häng er på Guds nåd i allting,» inföll gumman hastigt, »så får också ni en tro såsom min. Men hvad säger jag: min! — ack *min* tro, den är otro. — Herren allena ger rätt tro; det står allt till Hans barmhertighet!»

Innan Elisabeth lemnade det lilla hemmet, afhandlades flera ämnen; ett af dem låg den gamla synnerligt ömt om hjertat och må här nämnas. Hon såg sig nemligen för ett kommande år nödsakad att låta den stackars Regina »komma på socknen», som det hette, d. v. s. försörjas af socknen, ty att med sitt arbete kunna förtjena födan för dem båda, då det svåra bröstlidandet alltjemt tilltog och krafterna aftogo, dertill ansåg hon sig nu mera alldeles ur stånd. Dessutom behöfde flickan äfven kläder. Men för att försörjas af socknen måste Regina, såsom de öfriga fattighjonerna, bortauktioneras och inropas af någon församlingsbo, som för minsta möjliga betalning kunde emottaga henne. Bestyrelsen för fattigvården hade funnit det ändamålsenligast, så väl för kommunen som för de fattiga sjelfva, att på auktion bortackordera dessa senare — och hvarje år stod tillfälle öppet för både de inropande och de inropade att göra ombyte, i händelse missbelåtenhet å någondera sidan skulle inträffa. Regina måste således om hon tillföлле fattigförsörjningen skiljas vid modren och komma i främmande händer. — Se här den ömmande punkten — och öm var den i sanning!

»Jag våndas så att hjertat skälfver, bara jag tänker härpå,» sade den gamla. »Men,» tillade hon och skakade på hufvudet, »det bevisar också hur dåligt jag förtröstar på Honom, som

är gifven all makt i himmelen och på jorden. Gud hjelpe mig!»

Skall väl den gode Guden låta denna svåra pröfning öfvergå Reginas mör — eller skall Han sända någon solstråle, som genombryter det svarta, hotande molnet?

Låtom oss se!

Vid stranden af den lilla insjö, som förut blifvit omnämnd, ligger prestgården och några famnar derifrån ett nybyggdt skolhus med sin planteringsmark. I detta skolhus voro, utom skolrummen, äfven rum för klockaren, skolläraren och för kommunala förrättningar och sammankomster. Här förrättades således också de s. k. »hjonauktionerna», två månader före den 24 Oktober hvarje år. Månget tragiskt uppträde egde rum vid dessa tillfällen — och icke heller de tragi-komiska uteblefvo. Det var skiljda elementer, som här sammanfördes, styrande och styrda, oberoende och värnlösa, hvar och en dragande åt sitt håll, arbetande för sina intressen — huru var det då möjligt att bereda förnöjsamhet i allas hjertan och uppfyllelse för allas önskningsar?

Det var den 20 Augusti och en auktionsdag för socknens fattighjon. Klockan hade slagit half 10 på morgonen och klockan 10 skulle auktionen börja. Elisabeth med några andra af socknens fruntimmer hade infunnit sig vid auktionsstället, drifna af särskildt intresse för någon bland de fattiga. Dessa — omkring 50 — stodo eller sutto öfver hela den lilla planen utanför skolbyggnaden, tillika med en stor hop af socknens öfriga innebyggare. I skolhusets s. k. tjensterum var fattigvårdsstyrelsen församlad, samt en och annan mera betydande bonde eller herreman, som hade något vigtigare att andraga.

Med en viss bäfvan sökte Elisabeth i den utanför skolhuset stående folkmassan efter mor Anna i torpkojan och hennes olyckliga dotter; men till sin stora lättnad kunde hon icke upptäcka dem. Kanske hade gumman förmått beveka de öfver fattigvården styrande herrarnes hjertan att ställa på annat sätt för hennes barn. Detta glada hopp började tändas inom Elisabeth, och hon betraktade nu i stället de värnlösa varelserna omkring sig, hvilken syn just icke var egnad att väcka några gladare känslor, ty ovilkorligen påträngde

sig henne tanken om en slafauktion med dess offer och spekulanter; icke heller saknades det vanliga tillbehöret af hårda hjertan och bittra tårar. Hvilken brokig samling hade hon icke framför sig, skiftande i både ljus och mörkt! Der på en grönmålad bänk satt en hopkrumpen gumma, stödjande händerna på sin käppkrycka och med blicken stirrande framför sig. Hon var 87 år, dotter af en fändrik vid W** regemente, hade blifvit uppfostrad af en friherrinna R—n, om hvars förnämhet och stränghet hon visste mycket att berätta, och hvilken friherrinna äfven hade testamenterat henne en liten förmögenhet. Men tiden framgick med sina vexlingar — och nu var hon fattighjon i G** socken. — Der på trappan af skolhuset satt en blind man, ritande med sin käpp figurer i sanden; hans ena ben var snedvridet, och någon inre smärta plågade honom stundtals, ty han sammandrog pannan, och knöt handen, under det ett lidande uttryck lade sig öfver hans ansigte. — Se der åter en liten femåring i byxor och jacka, i hvars solbrända anlete allting i en märklig öfverensstämmelse var taget på bredden. Med den mest utpräglade bondnyfikenhet betraktade han Elisabeth, som å sin sida ingalunda kände sig likgiltig för honom.

»Hvad heter du, min lille gosse?» frågade hon.

»Sven!» blef svaret.

»Har du föräldrar?» frågades vidare.

»Mor är död och far sitter på häkte och därför har jag »kommit på sockna!» sade Sven med invand fart, under det den gladaste min i verlden upplyste hans lilla fula ansigte.

»Nå, har du ett godt husbondefolk?»

»Ja, och jag vill allt bli kvar hos matmor!»

»Men kanske matmor ej vill ha dig kvar?»

Gossen teg.

»Kanske är du en stygg och obeskedlig gosse?»

»Neej, det är jag inte; men matmor får för litet betaldt för mig,» säger hon.

»Jaså! Nå, kan du läsa något?»

»Ja — jag läser i Martin Luther!»

»Hvad vill det säga?»

»Lill-kakesen, vet jag!» — Samtalet slutade här, ty det ringdes med en liten klocka till tecken, att auktionen skulle börja. Alla rusade in i auktionssalen. Elisabeth

och ett ungt fruntimmer af hennes bekanta voro de sista och stannade vid dörren.

Då alla inkommit, ställde ordföranden för bestyrelsen frågor till husbönderna och deras fattighjon, huruvida ombyten önskades för nästkommande år och om några anmärkningar voro att anföra af de ena mot de andra. Dessa frågor besvarades både jakande och nekande; anmärkningar gjordes, tillrättavisningar gåfvos och förlikningar åvägabragtes, hvilket allt upptog ett par timmars tid. Ändtligen började så sjelfva auktionen. N:r 1 — den och den — utropades, priset uppgafs, anbud gjordes och — klubban i auktionistens hand föll. N:r 2 bortgick på samma sätt; n:r 3, 4, 5 o. s. v. — alla bortgingo på samma sätt ända till

N:r 15 — »Regina Carlsdotter!» — Det ryckte till i Elisabeths hjerta. Regina! var hon här? — Ja, der satt hon verkligen, längst bort i rummet, och bredvid henne modren, mera liknande en död än en lefvande människa. För flickans skull hade modren ej velat stanna bland folkhopen på gården, utan gått in med henne till klockarhustrun och kvardröjt der tills auktionen började. De själsqual mor Anna i denna stund skulle känna, förstod Elisabeth väl, och det sved i hennes hjerta vid åsynen af den gamla. Der stod hon nu, den så svårt pröfvade qvinnan, med sitt olyckliga barn vid sidan, och väntade på skiljsmessans dom. Hennes milda, fromma ansigte bar uttrycket af ett stilla lugn, en undergifvenhet, som endast en af Guds anda styrkt själ kan under dylika förhållanden uppvisa.

»Flickan är svagsint,» fortfor ordföranden med hög röst; »men hon är stilla och fredlig; hon utropas för 70 rdr rmt!»

»Kan hon arbeta?» frågade en röst ur folkhopen.

»Nej, hon har en ofärdig hand!» svarade auktionisten; »70 rdr! — Vill ingen bjuda?»

Nej — ingen ville bjuda.

»Nå, 80 rdr då,» förhöjde ordföranden, »mera kan ej betalas.»

»Bjudet!» hördes en stämman.

»80 rdr bjudet,» upprepade auktionisten, »80 rdr!» Klubban svängde i hans hand — den hölls nära bordet — den var nära att falla — »ett, två» — —

»70 rdr!» ropade en röst; det var en svag, darrande stämman.

Ropet upptogs af auktionisten: »70 rdr bjudet! Första — andra — — — tredje gång!» Klubban föll. »Hvems var inropet?»

Det var den stackars modren, som sjelf inropat sitt barn. »Min gumma,» sade nu ordföranden, »om bestyrelsen velat lemna försörjningsmedlen för ditt barn till dig, så hade ju flickan i dag icke behöft att bortauktioneras; men att så göra hade varit stridande mot stadgarne och olämpligt dessutom, ty flickan hade då icke fått tillgodonjuta sin fulla rätt. Du sjelf — fattig och sjuklig som du är — skulle hafva inkräktat den för henne. Förstår du detta?»

»Ja, jag förstår det nog,» svarade med skälfvande röst den gamla, »och jag hade ingenting sagt heller, om det inte känts så svårt att mista flickan. — Det känns så svårt, herr patron, — kan jag inte få behålla henne? hon skall få alltsammans af fattigmedlen för sin del, det lofvar jag; — jag vill hellre svälta sjelf än röra dem!»

Ordföranden, synbart rörd, vände sig härvid till de öfriga medlemmarne af bestyrelsen och utbytte några ord med dem; han fortfor derefter till gumman:

»Du får behålla flickan hos dig såsom du önskar, om du skaffar antaglig borgesman för hvad du lofvat, någon till hvilken medlen kunna lemnas och som tillser att desamma för ändamålet användas!»

»Jag har ingen annan borgesman än Herren Gud,» svarade mor Anna modigt, »men Han skall nog se till mig och påminna mig om mitt löfte, herr patron.»

Ordföranden log, liksom till hälften beredd på detta svar, och till hälften ogillande det. »Det der låter godt och väl, min vän,» sade han, »men vi kunna ej taga fasta på dina ord härutinnan. Gud är för hög att af dig dragas ned i dylika borgensförbindelser. — Han lär icke åtaga sig sådant uppdrag och vi åtnöja oss nu med en människa! Är det någon här närvarande, som skulle vilja åtaga sig tillsynen öfver Regina Carlsdotter, samt ansvara för att fattigmedlen för henne riktigt användas?» Denna fråga ställdes till hela folkhopen och den var knappt uttalad, förrän en röst — nästan lika darrande och svag, som nyss den stackars moderns — svarade: »Ja!»

»Den som svarat, komme fram och teckne sitt namn under auktionsropet,» uppmanade ordföranden, pekande med

handen på en på auktionsbordet liggande lista, hvarå hvarje inropare upptecknade sitt namn. Hans blickar spanade frågande efter den svarande.

Med en hög rodnad på sina kinder och ett tåreskimmer öfver de vackra ögonen trädde den unga flickan vid Elisabeths sida fram till bordet och nedskref sitt namn på listan. Hon blef alltså medel i en högre styrelses hand för glädjens återställande inom det hardt när förkrossade modersbröstat hon blef solstrålen, som genombröt det svarta, hotande molnet.

Några dagar efter ofvanstående tilldragelse var Erik färdig att tåga af på sin långa sjöresa. I hans Bibel hade Elisabeth skrivit följande ord efter moderns diktamen:

Erik Carlsson,

Detta säger din mor: »Käre Erik, glöm aldrig din Gud och den Han sändt hafver, Jesus Christus! Fly synden och fly till Jesus; läs Hans ord och håll dig intill Honom, så går det dig väl hur illa det än ser ut!»

Anna Eriksdotter.

Då Erik — iklädd sina nya kläder och glad af hjertans grund att äntligen stå vid målet för sina högsta önsknin- gar — tog afsked af Elisabeth, sade han till henne: »Tack, mamsell lilla, för allt godt, och tacka alla de andra, ifrån mig, som gifvit mig så mycket! När jag kommer hem igen — om jag kommer igen,» tillade han, hejdande sig, »ty det står i Guds hand — så måtte jag väl icke vara en sådan stackare, som jag nu är. Då skall jag nog hjälpa mor med både kläder och »fö'a»!

I den lilla stugan vid Clarelfvens strand sutto emellertid mor och dotter som förr med hvarandra och med sin fattigdom och sina plågor, men lyckliga ändock, ty allt kunde hafva varit vida värre. Nu hade de ju hvarandra och sitt gamla hem och för ett kommande år vissheten om lifvets uppehälle för åtminstone en utaf dem, och sedan hoppet om den käre Eriks återkomst. Med Oktober månads ingång fick Regina uppbara sin andel af socknens fattigutdelning och punktligt fullgjorde den unga flickan, som åtagit sig henne, sitt påtagna värf. Men underligt nog, med Oktober månad tillföll äfven den gamla modren så mycket af detta lifvets uppehälle,

som hon för sig kunde behöfva; från än det ena hållet, än det andra tillsändes henne gåfvor; hon hade icke under flera år haft så fullt upp af lifvets nödtorft. Hvaraf kom sig detta? Mor Anna visste det väl. »Se, hvad *min Borgesman i himmelen* gör,» sade hon en gång till Elisabeth, »det är Han, som ingifver i människors hjertan denna barmhertighet emot mig.»

Men nya pröfningar kommo. Den gamlas plågor tilltog, Regina blef allt svagare till kropp och själ, och Erik — den modige, hoppfulle Erik hördes aldrig mera af. Fartyget hade förlit, troddes det, på kusten af Brasilien.

Det var hårda slag. Dock hörde Elisabeth aldrig ett bittert eller knotande ord från den lilla stugan, hon så ofta besökte. Tvärtom hemförde hon ofta derifrån stärkande och tröstrika tankar i utbyte mot de små gåfvor hon lemnat. Snart hade dock den unga flickan ingen anledning att fortsätta sina besök.

»Den lilla världen» stängdes och för dess fattiga innevånare öppnades en annan, en stor och rik — fadershuset med de många boningarne, der ingen sorg och gråt mera är.

Min lilla historia är slut. Eger den något värde så är det trohetens. Den är nemligen i sina minsta delar tecknad efter verkligheten. *Ett* ber jag dig därför om, innan vi skiljas, min läsare; förlåt för trohetens skull bristerna i min framställning, och glöm dem, men glöm deremot aldrig hvad jag förnämligast med denna lilla skildring velat framhålla och till afsked lägger dig på hjertat, nemligen att *Gudaktighet med ett förnöjdt sinne är en stor vinning* under alla lifvets förhållanden!

E. K.

LV. NYTT PÅ VÅR BOKHYLLA.

De Europeiska staternas politiska historia under åren 1815—66 i sammandrag af P. O. Bäckström.

Bland många ouppfyllda pligter, som den stackars *Reader*, i följd af både bristande tid, utrymme och förmåga, har att förebrå sig sjelf, är äfven den att icke hafva anmält

de senare delarne af det värdefulla historiska arbete, som han i 6:te årgången sid. 123 anbefalldes till läsarens uppmärksamhet. Han skyndar nu att godtgöra denna för det berömda arbetet och dess författare visserligen föga maktpåliggande försummelse, genom att på det kraftigaste förorda det här ofvannämnda kortare sammandraget deraf till de många, som önskat men ej egt tillfälle att förskaffa sig den större och fullständigare upplagan. Mot det förra måste vi dock anmärka den stora bristen, att det saknar all innehållsförteckning. Det berömda arbetet är emellertid i dess båda former ensamt i sitt slag hos oss och bör finnas inom hvarje familj, der man vill bilda sig en föreställning om den historiska utvecklingen af den tid, i hvilken man lever.

De bildande konsternas historia från slutet af 18:de århundradet till våra dagar af E. G. Estlander, Stockholm 1867, synes blifva ett arbete af stort intresse inom nordens på detta område hittills så fattiga litteratur. Förf:n, Docent vid universitetet i Helsingfors, behandlar sitt ämne med lika mycken insigt som värma, och hans arbete skall säkerligen emottagas med tacksamhet på denna så väl som på andra sidan bottniska viken.

Förenade Staternas historia af Edouard Laboulaye, öfvers. af O. W. Ålund.

Den förläggare svenskarne hafva att tacka för bekantskapen med denne ovanlige författare, hvilken före öfversättningen af hans »Paris en Amérique» var föga eller icke känd hos oss, har ytterligare gjort sig den läsande allmänheten förbunden genom utgifvandet af ofvannämnde arbete, hvilket utmärker sig för den snillrikhet i stil, den frisinnade höghet i åsigtter och grundsatser, samt den logiska skärpa i tillämpningen, som äro den genialiske författaren egna, men hvilka i detta arbete framstå om möjligt i ännu högre grad. »Laboulaye rör sig här på sitt älsklingsområde,» hörde vi någon säga, som nyss slutat boken, »och han behöfver ej här såsom i *Paris en Amérique* göra några omvägar, utan går rätt på sitt mål, dit också läsaren med stigande hänförelse följer honom.»

Öfversättningen är såsom alltid af denna hand förträfflig.

Tatarnes Son samt Lifvet på landsbyyden af förf:n till Agnes Tell. Stockholm 1866—1867.

Det förra af dessa arbeten anses med skäl vara det förnämsta af den svenska novellistikens alster på senare år.

Äfven det sistnämnda har vunnit ett aktningsfullt gillande, ehuru det ej torde kunna fränkännas mycken ojemnhet, samt spår af bristande sjelfkritik hos förf:n. Så t. ex. har man svårt att fatta, huru den, som kan skriva så ypperliga skildringar som »*Olava*» och »*Finn Gullek*», kan nedlåta sig till teckningar så värdelösa eller kanske rättare till ett val af ämnen så blot-tade på allt poetiskt berättigande som »*Många Flammor*» och i vårt tycke äfven »*Två dagars gästbesök*».

Emellertid har förf:n gått ett betydligt steg framåt sedan hon sist nämndes för våra läsare, och såsom varande den förnämsta representanten af vår närvarande romanlitteratur, kommer hon att erhålla sin särskilda belysning i en utförligare uppsats om den svenska novellistiken, som blifvit oss för nästa årgång lofvad af en bland våra bästa litterära granskare.

Hypatia af *Kingsley*, öfversättning, andra upplagan, Stockholm 1867.

Det talar godt för den allmänna smaken att en andra upplaga påkallats af detta förträffliga arbete, hvilket våra läsare redan känna genom vår vän Emund Gammals öfversigt, och begagna vi tillfället att nämna, det äfven Rydbergs *Sista Athenare*, hvilken der framställdes såsom ett motstycke till *Hypatia*, utkommit i ny upplaga.

Elisabeth, en berättelse, som icke slutar vid brölloppet, af *Maria Nathusius*. Bearbetning från 6:te tyska upplagan af *Thekla Knös*.

Denna vackra och intressanta berättelse, iklädd den svenska dräkten af en bland våra bästa och mest afhållna skriftstallarinnor, kan förordas såsom synnerligt passande till gemensam läsning inom hemmen, då aftonlampan blifvit tänd och familjen samlats vid det gemensamma arbetsbordet. Såsom en af de bästa typer för den sedligt religiösa riktningen inom nutidens romanlitteratur i allmänhet och särskildt inom Tyskland, torde den förtjena en närmare granskning, hvarföre den framdeles, sammanställd med någon representant af en annan riktning inom samma diktart, torde komma att framläggas för våra läsare.

Fantasiens verldar och verklighetens verldar, af *Camille Flammarion*, är en fortsättning af samma författares berömda arbete »*Bebodda verldar*» och synes vara lika egnadt att hänfö-

ra läsaren genom sin bländande stil och sina storartade, om ock stundom alltför fantastiska skildringar.

Den afhållne finske förf. *Topelius* har skänkt oss ett nytt häfte af sina *Sagor för barn*, samt en med lifligaste intresse emotsedd fortsättning af *Fältskärens berättelser*, hvartill vi en annan gång skola återkomma. Likaså kunna vi blott i förbigående omnämna *Qvinnans Historia* af *Ernst Legouvé*, ett ypperligt arbete, öfversättning från fjerde franska upplagan, *Jorden före syndafloden* af *L. Figuier*, *Atlas till djurrikets naturhistoria*, *Vägledning i hushållet enligt kemiska grunder*, *Ögonens vård* af *Arlt*, *Skrifter* af *C. A. Ehrensvärd*, ånyo utgifna af *Eichorn*, m. fl. nyutkomna arbeten, för hvilka vi framdeles skola närmare redogöra.

LVI. VÅR PORTEFÖLJ.

Till underrättelse för de af tidskriftens svenska prenumeranter hvilka (till stor förmån för oss) behaga prenumerera direkt hos Red:n, vilja vi påpeka det enklaste och beqvämaste sättet att härvid gå tillväga. Prenumeranten ifyller endast det formulär till anmälan, som medföljer detta häfte, afskär och inlägger detsamma i ett kuvert, adresserat till Red:n af Tidskrift för Hemmet; Stockholm, Drottninggatan N° 10, samt tillägger ofvanför adressen orden: Härmed postanvisning fyra riksdaler, inlemnar så brefvet försegladt på närmaste postkontor och inbetalar der det påtecknade beloppet, hvilket åter från Stockholms postkontor utbetalas till emottagaren af brefvet. Afgiften är endast 20 öre för postanvisning af ända till 50 Rdr.

Obs. Att anvisningssumman alltid utskrifves med bokstafver.

Ett för Red:n lika förmånligt sätt är prenumeration direkt genom posten, hvarvid tillgår såsom med vanlig tidningsprenumeration.

I fråga om utvidgande af qvinnans medborgerliga verksamhet ha nu äfven Lunds akademiska fakulteter afgifvit sitt yttrande, de theologiska och de juridiska i ungefärligen samma syfte som de i Upsala, de filosofiska och medicinska deremot i betydligt mera frisinad riktning. Så har t. ex. den sistnämnda fakulteten velat uttalat den åsigten att det borde medgifvas qvinnan att begagna alla de tillfällen till undervisning och till kunskapsprofs afläggande, hvilka staten erbjuder mannen, och att det derjemte måtte tillförsäkras henne alla de förmåner och all den befordran, hvartill väl vitsordade kunskaper och ådagalagd skicklighet berättiga.»

Äfven Sundhetskolegium har uttalat sin tanke i ämnet, hvilken innebär ett godkännande af den satsen, att qvinnan till sina naturliga egenskaper kan vara lika, om ej mera lämplig än mannen, att såsom läkare behandla sjuka af sitt eget kön, hvarför hon ock bör tillåtas att, efter fullständigt aflagda kunskapsprof, utöfva läkareyrket i enskild praktik och möjligen på sjukhus för kvinnor och baru.

Kollegium skildrar dock i skarpa färger de onekligen stora svårigheter qvinnan härvid har att öfvervinna och betonar kraftigt det mod och den ståndaktighet, som läkarens studier och verksamhet kräfva.

Komitéen för uppgörande af förslag till elementarskolor för flickor har under sommaren haft sammanträden, äfvensom en skicklig lärare (hvarför ej äfven en lärarinna?) på statens bekostnad inhemtat upplysningar om liknande läroanstalter i utlandet. Man läser således kunna vänta förslaget offentliggörande inom kort.

Läsesalongen N° 8 Drottninggatan, hvilken numera under aftnarne är tillgänglig för herrar, fortsätter sin verksamhet och har haft att glädja sig åt många bevis på intresse och deltagande. Så har den erhållit åtskilliga värderika gåfvor, deribland äfven af H. K. H. Hertiginnan af Östergötland. Ett antal för saken intresserade personer hafva öfverenskommit att garantera företagets fortgång under nästkommande år. Slutligen hafva äfven några af hufvudstadens mest framstående vetenskapsmän och litteratörer godhetsfullt lofvat att hålla föredrag för läsesalongens medlemmar, hvarvid början redan gjorts med ett par högst intressanta föreläsningar i fysik.

Madame Cornuau, som under det koleran förlidet år härjade i Amiens, egnade sig med en aldrig svikande trohet och sjelfupoffring åt de sjukas vård, har af kejsaren erhållit *la plaque de grand officier de la légion d'honneur*. Staden och departementet hafva dessutom till minne af hennes menniskoälskande verksamhet slagit en medalj, hvilken öfverlemnades till henne vid en stor offentlig festlighet. En ung flicka, som genom hennes omsorger räddats från döden, frambar medaljen jemte några varma uttryck af den allmänna erkänslan. Den ädla qvinnans svar ljöd lika sannt som enkelt: *«Je n'ai fait que mon devoir!»*

De fria söndags- och aftonskolorna hafva under det förflutna läsåret räknat 1,096 lärjungar och 142 lärarinnor. Under det nu ingående läsåret har tilloppet af lärjungar, synnerligast i söndagsskolorna, varit så stort, att lärarekrafterna mångenstädes varit otillräckliga. Skulle någon, som läser dessa rader, vilja erbjuda sin medverkan, är hon därför välkommen. De olika skoldirektrisernas adresser äro att tillgå på läsesalongen N° 8 Drottninggatan.

Den fria lärokursen för fruntimmer, Mäst. Sam. gata N° 51, fortsätter sin verksamhet på ett glädjande sätt, meddelande förträfflig undervisning i högre och lägre kurser uti algebra, räkning, geometri, svenska språket och litteraturen, svensk historia och fysiologi.

Sjukvårdsföreningens undervisningskurs för sköterskor är nu fullt ordnad på det nya sjukhuset i Upsala, under förträfflig ledning af fröken E. Rappe, hvilken fortfarande från miss Nightingale erhållit de vänligaste råd och meddelanden rörande sin verksamhet.

TIDSKRIFT FÖR HEMMET,

TILLEGNAD

DEN SVENSKA QVINNAN.

NIONDE ÅRGÅNGEN.

STOCKHOLM,

REDAKTIONENS FÖRLAG.

TIDSKRIFT FÖR HEMMET.

DE NORSKA ÖFVER

ANDRA ÅRSGÅNGEN

STOCKHOLM, SIGFRID FLODINS BOKTRYCKERI, 1867.

INNEHÅLL:

	Pag.
I. Plan för undervisningen inom de frivilliga Söndags- och Af- tonskolorna för den qvinliga arbetsklassen i Stockholm, af <i>Esselde</i>	1.
II. Den första skandinaviska industriutställningen, af — <i>en</i> — <i>ny</i> . (Insänt).	5.
III. Något från insekternas verld.	12.
IV. En tafla. Poem af <i>T. K.</i> (Insänt.)	18.
V. Jasminen. Poem af <i>T. K.</i> (Insänt.)	—
VI. Vid ett barns död. Poem, fritt översatt från engel- skan af <i>S—e A—m</i>	19.
VII. Något från våra grannar. V. Af <i>Esselde</i>	20.
VIII. Ur Fredrika Bremers brevexling med C. G. Brinck- man åren, 1830—34. Meddeladt af <i>Esselde</i>	30.
IX. Nytt på vår bokhylla	46.
X. Hegelianen, af <i>M:me Gasparin</i> ; öfversatt af <i>L—d</i>	50.
XI. En Läsesalong för Damer, af <i>Esselde</i>	59.
XII. Vår Portfölj	63.
XIII. Den arbetssökande qvinnan i det moderna samhället, af <i>St—</i>	65.
XIV. Edouard René Lefebvre Laboulaye, af <i>O. E.</i>	90.
XV. Vår lektyr. (1. Romanen såsom bildningsmedel. 2. En blick på den engelska romanlitteraturen.) Af <i>Erika</i>	97.
XVI. Något från våra grannar. VI. Småbref från Finland, af <i>Elisa</i>	108.
XVII. Nytt på vår bokhylla. Af — <i>en—ny</i> och <i>Reader</i>	114.
XVIII. Oppen talan. (Aristokrater äro vi alla. Några ord i anledning af den s. k. frökenreformen, af <i>Mamsell C.</i>)	124.
XIX. Vår Portfölj	128.
XX. Den arbetssökande qvinnan i det moderna samhället. (Forts. och slut.) Af <i>St—</i>	129.
XXI. Ur Fredrika Bremers brevexling med C. G. Brinckman, åren 1830—43. (Forts.) Meddeladt af <i>Esselde</i>	147.
XXII. Teckningar af det forna Upsalalifvet. Israel Hwasser. 1. Af <i>T. K.</i>	157.
XXIII. Hvarför? Poem af <i>W—a N—m</i>	181.
XXIV. Egna vingar. Poem af <i>W—a N—m</i>	182.
XXV. Efter regnet. Poem af <i>T. K.</i>	»
XXVI. Vår lektyr. (3. Miss Braddon och George Eliot.) Af <i>Erika</i>	183.
XXVII. De akademiska fakulteternas utlåtande i frågan om utvidgande af qvinnans medborgerliga verksamhet. Af <i>L—d</i>	190.
XXVIII. Vår Portfölj	192.
XXIX. Qvinnan och »jordbrukets betryck». Af <i>O. E.</i>	193.

	Pag.
XXX. Något från våra grannar. VII. Småbref från Finland. 2. Af <i>Elisa</i>	203.
XXXI. Tankar om vår tid. Af <i>en afriden</i> , med förord af <i>Esselde</i>	209.
XXXII. Konungens sven. Poem af <i>T. K.</i>	225.
XXXIII. Teckningar af det forna Upsalalifvet. Israel Hwasser. 2. Af <i>T. K.</i>	227.
XXXIV. Vår lektyr. (3. Miss Braddon och George Eliot.) Af <i>Erika</i>	232.
XXXV. En glad själ. Genrestycke efter fransyska skolan. Af <i>Esselde</i>	247.
XXXVI. Den praktiska hushållsskolan i Göteborg	255.
XXXVII. Öppen Talan. (Genmåle af <i>L—l—</i> , med anledning af artikeln »Om vårt tjenstefolk.»)	256.
XXXVIII. Ur Fredrika Bremers brevexling med C. G. Brinckman, år 1830—1842. Meddeladt af <i>Esselde</i> . (Forts. och slut.) Till Fredrika Bremers minne, af <i>Z. Topelius</i>	257.
XXXIX. Om anatomiens och fysiologiens studium. Af <i>M. S.</i>	273.
XL. Om kvinnans menklighet och den så kallade humanistiska bildningen. Af <i>O. E.</i> (Insändt.)	277.
XLI. Något från våra grannar. VIII. Om Norges kvinnor och det arbete, som pågår för deras höjande i socialt och intellektuellt hänseende. Af <i>Esselde</i>	280.
XLII. Midsommarbref. Af <i>Gerda</i>	286.
XLIII. I skolan. (Med anledning af nöden i Norrland.) Poem af <i>T. K.</i> och <i>Esselde</i>	302.
XLIV. En blick på Läraremötet, Seminarium och Normal-skolan samt Folkskolan. Af <i>Esselde</i>	305.
XLV. Nytt på vår bokhylla. Af <i>—en—ny</i> och <i>Reader</i>	310.
XLVI. Harmoni. (»Till Upsala studenter» af <i>Qvanten</i> ; »Alfredronningens gave» af <i>L. U.</i> , samt »till Louise Michaeli» af <i>Magdalene Thoresen.</i>) Meddeladt af <i>Esselde</i>	315.
XLVII. Öppen talan. (I. Korrespondens med anledning af poemet »Konungens Sven» i föregående häfte. II. Ett bref med anledning af »En moders råd», sid. 346, 8:de årg. Af <i>Henriette P.</i>)	319.
XLVIII. Teckningar af det forna Upsalalifvet. Israel Hwasser. 2. (Forts. och slut.) Af <i>T. K.</i>	329.
XLIX. Discussions-Spörgsmaal vedkommende Lærerindegjer-ningen, i Anledning af de til Sommeren paatænkte Lærermöde. Ved ingenjörlöjtnant <i>Lund</i>	336.
L. Pariserbref. Af <i>Gerda</i>	342.
LI. <i>Pyrola uniflora</i> . Et Digt ved <i>A. Munch</i>	355.
LII. En blick på Läraremötet, Seminarium och Normalskolan, samt Folkskolan. (Forts. och slut.) Af <i>Esselde</i>	356.
LIII. Småprat om poesi. I. Dikter af Robert v. Krämer. Af <i>Esselde</i>	366.
LIV. En liten verld. Af <i>E. K.</i>	370.
LV. Nytt på vår bokhylla	384.
LVI. Vår portfölj	387.